

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

FUNDACJA
FUNDUSZ
WSPÓŁPRACY

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

Strategia terytorialna

**Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
Strefy Centralnej**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

GMINA
BRZEŹNO

GMINA
CZAPLINEK

GMINA
DOBRA

GMINA
DRAWSKO POMORSKIE

GMINA
KALISZ POMORSKI

GMINA
ŁOBEZ

GMINA
POŁCZYN ZDRÓJ

GMINA
RADOWO MAŁE

GMINA
RĄBINO

GMINA
RESKO

GMINA
SŁAWOBORZE

GMINA
ŚWIDWIN

MIASTO
ŚWIDWIN

GMINA
WĘGORZYNO

GMINA
WIERZCHOWO

GMINA
ZŁOCIENIEC

POWIAT
DRAWSKI

POWIAT
ŁOBESKI

POWIAT
ŚWIDWIŃSKI

Strategia Terytorialna

**Zintegrowane Inwestycje
Terytorialne
Miejskiego Obszaru
Funkcjonalnego
Strefy Centralnej**

Strategia

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

Opracowanie

Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Zespół autorski

Jacek Pierechód, Roman Matuszak, przy udziale doradców :

- Andrzeja Szczodrego – Związek Miast Polskich
- Arkadiusza Drukiera – Fundacja Fundusz Współpracy

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem wspierającym rozwój terytorialny i promującym partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym.

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej powstała na bazie Strategii Partnerstwa Strefy Centralnej, która została wypracowana przy udziale doradców Związku Miast Polskich podczas realizacji rządowego, pilotażowego programu „Centrum Wsparcia Doradczego” w okresie od września 2020 do września 2021 roku. Rada Partnerstwa Strefy Centralnej, którą w liczbie 19-tu tworzyli wówczas wszyscy wójtowie i burmistrzowie gmin oraz starostowie powiatów Strefy Centralnej, przyjęła strategię w dniu 30 września 2021 rok.

W listopadzie 2022 roku samorzady Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej podjęły decyzję o wyborze Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jako zinstytucjonalizowanej formy Partnerstwa.

W dniu 14 czerwca 2023r. została podjęta uchwała nr XXIII/101/2023 Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej w sprawie zmiany Statutu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, w którym wskazano, że Związek pełnił będzie funkcję Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej. Projekt zmian statutu został uzgodniony z Wojewodą Zachodniopomorskim.

Gminy i powiaty tworzące ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

Gmina Czaplinek, Gmina Kalisz Pomorski, Gmina Wierzchowo, Gmina Złocieniec, Gmina Radowo Małe, Gmina Resko, Gmina Węgorzyno, Gmina Brzeźno, Gmina Rąbino, Gmina Sławoborze, Gmina Świdwin, Gmina Miejska Świdwin, Gmina Połczyn – Zdrój, Powiat Drawski, Powiat Łobeski, Powiat Świdwiński

Skład Zespołu Partnerów Społeczno – Gospodarczych

Maciej Słomka - Gmina Wierzchowo – Stowarzyszenie Nasza Świerczyna

Anna Makuchowska – Gmina Złocieniec - Stowarzyszenie Green World

Aneta Olszacka – Gmina Kalisz Pomorski – Stowarzyszenie Morsów “Lodołamacze” gminy

Kalisz Pomorski

Agnieszka Mastalerz - Madej - Gmina Drawsko Pomorskie – Fundacja Rozwoju Nauki

Bartosz Bator – Gmina Połczyn Zdrój - Fundacja Czyn

Rafał Terlecki – Gmina Świdwin - Akademia Piłkarska Technik Świdwin

Andrzej Janas – Gmina Brzeźno - PIIK o/Świdwin

Bogdan Andziak – Gmina Czaplinek – Henrykowskie Stowarzyszenie w Siemczynie

Szymon Pastuszek – Gmina Czaplinek – Sail&Surf Szymon Pastuszek

Skład Zespołu Zadaniowego ZIT MOF Strefy Centralnej

Rafał Żukowski – Przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Łobzie

Beata Gadzinowska – Przedstawicielka Starostwa Powiatowego w Świdwinie

Katarzyna Szłońska - Getka – Przedstawicielka Powiatu Drawskiego

Tomasz Sękała - Przedstawiciel Gminy Sławoborze

Dariusz Sapiński - Przedstawiciel Gminy Czaplinek

Monika Orlińska - Przedstawicielka Gminy Kalisz Pomorski

Arkadiusz Czerwiński - Przedstawiciel Gminy Resko

Monika Spychalska Przedstawicielka Miasta Świdwin

Sebastian Basiejko – Przedstawiciel Gminy Świdwin

Joanna Olszewska – Przedstawicielka Gminy Połczyn Zdrój

Anna Ociepa – Przedstawicielka Gminy Radowo Małe

Ewa Dmytryk – Przedstawicielka Gminy Brzeźno

Klaudia Kalinowska – Przedstawicielka Gminy Wierzchowo

Elżbieta Wójcik - Przedstawicielka Gminy Węgorzyno

Monika Choroś - Przedstawicielka Gminy Rąbino

Sebastian Kuropatnicki - Przedstawiciel Gminy Złocieniec

Mariusz Łapuć - Przedstawiciel Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Roman Matuszak – Przedstawiciel Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Jacek Pierechód - Przedstawiciel Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Strategia powstała w okresie lipiec – listopad 2023 roku przy współpracy doradców Związku Miast Polskich (ZMP), Fundacji Fundusz Współpracy oraz Zespołu Partnerów Społeczno – Gospodarczych Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej. Stanowi wyraz wspólnego podejścia do polityki rozwoju gmin i powiatów Obszaru Funkcjonalnego Strefa Centralna w horyzoncie roku 2030 (2035),

W części diagnostycznej (Roz. 1) zidentyfikowano kluczowe bariery, potencjały i wyzwania decydujące o kierunkach rozwoju obszaru Partnerstwa. W części projekcyjnej określono cel nadrzędny i cele szczegółowe (Roz. 2) wraz z zestawem najważniejszych projektów (Roz. 3). Część wdrożeniowa (Roz. : 4, 5, 6) zawiera z kolei opis systemu realizacji, w tym monitorowania i finansowania strategii. W ostatniej części (Roz. 7) opisano rolę partnerów w przygotowaniu, realizacji i ocenie efektów strategii.

Tworząc strategię, wykorzystano szereg metod, technik i narzędzi pracy, wśród których warto wyróżnić następujące:

1. Analiza dokumentów, w tym m.in. lokalnych i regionalnych strategii (w szczególności Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego).
2. Badania społeczne w formie on-line dotyczące:
 - a) opinii mieszkańców;
 - b) opinii lokalnych liderów;
 - c) opinii i planów życiowych uczniów ostatnich klas szkół średnich.
3. Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL) zbudowany w ZMP jako hurtownia danych zasilana z wielu źródeł publicznych i posiadająca rozwinięty moduł analityczny, (<https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>)
4. Zasób kartograficzny ZMP umożliwiający wizualizację danych generowanych przez MRL, a także innych danych z rejestrów publicznych (np. POLTAX).
5. Bilans usług pozwalający na analizę popytu i podaży usług na obszarze Partnerstwa oraz na ocenę samowystarczalności tego obszaru i tworzących go gmin, a także na ocenę siły powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru.
6. Matryca celów pozwalająca wstępnie zdiagnozować zbieżność celów strategicznych gmin obszaru Partnerstwa m.in. w oparciu o zapisy strategii ich rozwoju.
7. Drzewo problemów ułatwiające identyfikację katalogu problemów wspólnych dla obszaru Partnerstwa oraz związków przyczynowo - skutkowych między nimi.
8. Karta projektów oraz karta oceny projeków służące do zbierania, weryfikacji i wstępnej oceny koncepcji projektów strategicznych.
9. Włączenie interesariuszy – czyli grupy osób reprezentujących różnorodne środowiska (administrację, biznes, wojsko, sektor obywatelski czy lokalne autorytety) – poprzez wykorzystanie ich wiedzy, doświadczenia i kreatywności w pracach konsultacyjnych i warsztatowych związanych z przygotowaniem strategii, co miało miejsce przy tworzeniu Strategii Partnerstwa Strefy Centralnej która powstała w ramach programu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020

Wykaz używanych skrótów i terminów :

CWD – Centrum Wsparcia Doradczego

BDL – Bank Danych Lokalnych

FEPZ 2021 – 2027 – Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027

GR – Grupa Robocza

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

LGD – Lokalna Grupa Działania

MRL – Monitor Rozwoju Lokalnego

OFSC – Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej

OKK – Obszar Kulturowo – Krajobrazowy

OZE – odnawialne Źródła Energii

PSC – Partnerstwo Strefy Centralnej

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne

POLTAX – System Informacji podatkowej Ministerstwa Finansów

PZPWZ – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

RP – Rada Partnerstwa

SC – Strefa Centralna

Strategia ZIT – Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

UE – Unia Europejska

WZ – Województwo Zachodniopomorskie

ZMP – Związek Miast Polskich

ZIT MOF Strefy Centralnej - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

Spis treści

1. Synteza diagnozy i założenia do strategii	10
1.1 Podstawowe informacje o Obszarze Funkcjonalnym Strefy Centralnej	10
1.2 Synteza diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i Środowiskowo-przestrzennej wraz z analizą wymiaru instytucjonalnego	16
1.3 Kluczowe problemy rozwojowe Obszaru Strefy Centralnej.....	29
1.4. Kluczowe potrzeby /wyzwania rozwojowe Partnerstwa	36
1.5 Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa	37
1.6 Analiza powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych	38
1.7 Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)	43
2. Cele Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej	47
2.1 Cele strategiczne a potrzeby i potencjały Partnerstwa	48
2.2 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	52
3. Projekty	55
3.1. Projekty strategiczne/programy wypracowane w ramach programu Centrum Wsparcia Doradczego	55
3.2 Projekty strategiczne, zintegrowane i partnerskie (definicje).....	56
3.3 Proces identyfikacji i wyboru projektów w ramach ZIT MOF Strefy Centralnej ...	57
3.4 Listy projektów	58
3.4.1 Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT	58
3.4.2 Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT	61
3.4.3 Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych	63
3.4.4 Powiązanie pomiędzy projektami – wiązki projektów.....	63
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT	68
4.1. Instytucjonalny system wdrażania	69
4.1.1. Zgromadzenie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.....	69
4.1.2. Zarząd Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej	70
4.1.3. Biuro Związku	71

4.1.4.	Zespół Zadaniowy	72
4.1.5.	Zespół partnerów społeczno-gospodarczych	73
4.2.	Procedura zmiany dokumentu	74
5.	System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii ZIT	75
5.1.	Monitorowanie procesu wdrażania Strategii ZIT	75
5.2.	Monitoring i sprawozdawczość w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych wynikających z porozumienia terytorialnego	76
5.3.	Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych.....	78
5.4.	Wskaźniki realizacji strategii ZIT	79
6.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	83
6.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii ZIT	83
6.2.	Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii ZIT	85
6.3.	Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów Strategii ZIT.....	85
7.	Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania projektów.....	87
7.1.	Środki zewnętrzne	87
7.2.	Ramy finansowe dla Partnerstwa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefa Centralna.....	89
Spisy.....		95
Spis map.....		95
Spis rycin		95
Spis rysunków		95
Spis tabel.....		96
Spis załączników		97

1. Synteza diagnozy i założenia do strategii

Rozdział ten stanowi syntetyczne podsumowanie prac analitycznych prowadzonych podczas etapu diagnostycznego w ramach programu pilotażowego Centrum Wsparcia Doradczego. Dokument „Raport diagnostyczny: portret Partnerstwa SC” zawierający kompleksową analizę wymiaru społecznego, gospodarczego, środowiskowo-przestrzennego i instytucjonalnego, został przyjęty decyzją Rady Partnerstwa w dniu 28 kwietnia 2021 r. Niniejsza synteza tego dokumentu zawiera uzupełnienia i aktualizacje dotyczące 2022 roku, na ile były one możliwe i konieczne.

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze, prowadzone na potrzeby wspomnianego dokumentu dotyczyły spersonalizowanego dla partnerstwa obszaru zagadnień i objęły szeroki zasób źródeł: danych, informacji i dokumentów, z wykorzystaniem specjalnie dedykowanych temu procesowi narzędzi badawczych i analitycznych, opracowanych przez doradców ZMP.

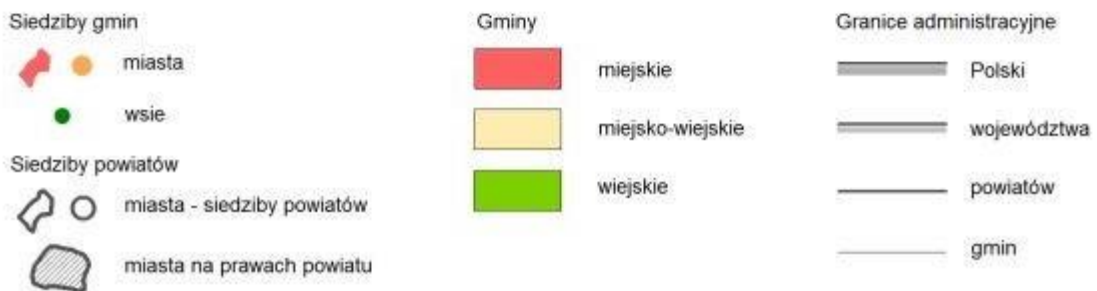
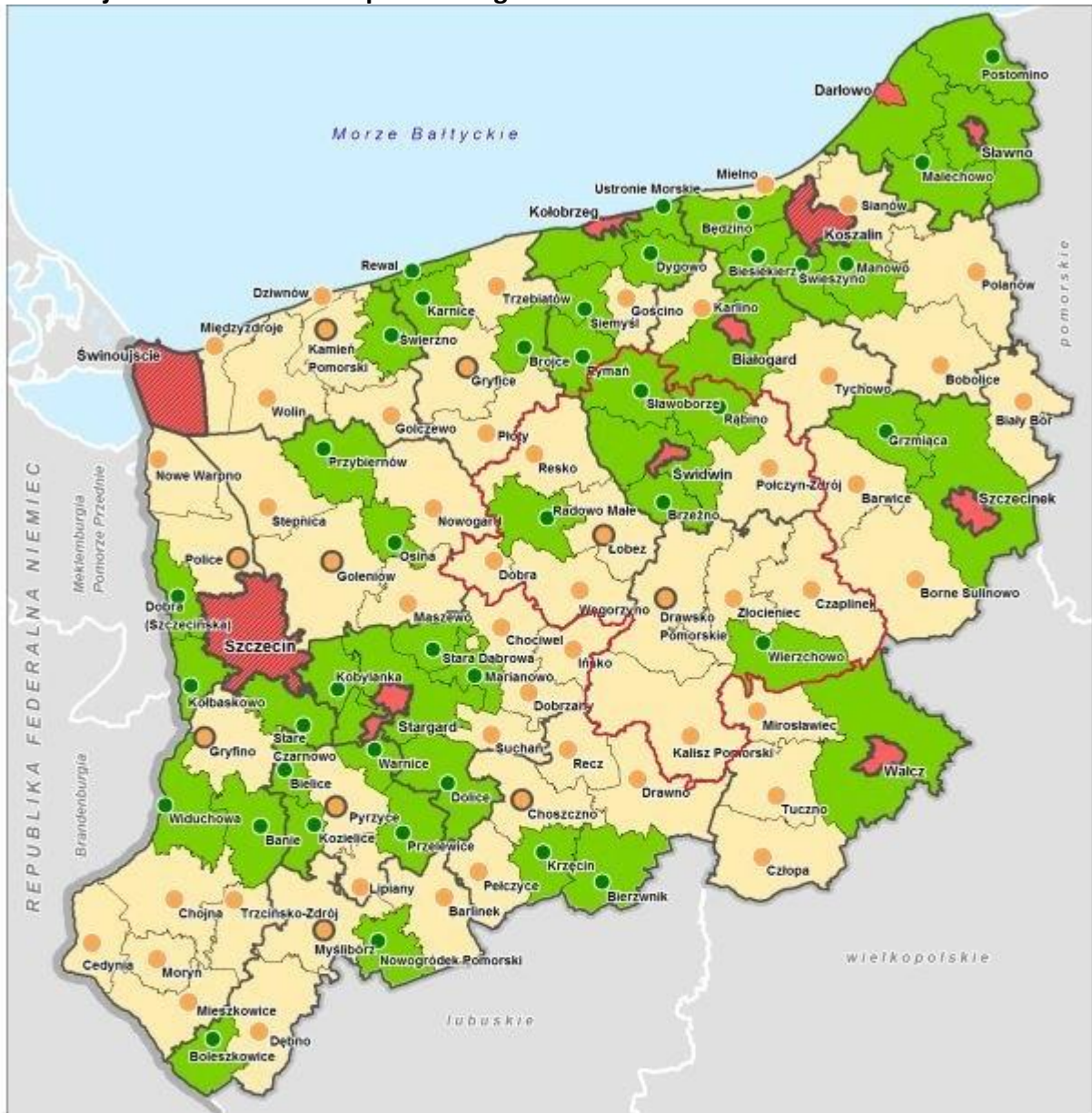
W raporcie diagnostycznym uwzględniono zasób źródeł zastanych (tzw. wtórnych) i wywołanych (tzw. pierwotnych), w tym m.in.: dostępne dane statystyczne gromadzone przez GUS, Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), dane POLTAX-u i ZUS, zasób kartograficzny ZMP, informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie badań społecznych, informacje wygenerowane w trakcie procesu na podstawie kwestionariuszy i formularzy oraz informacje ujawnione (zidentyfikowane) w trakcie licznych warsztatów tematycznych.

1.1 Podstawowe informacje o Obszarze Funkcjonalnym Strefy Centralnej

Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej położony jest w centralnej części Województwa Zachodniopomorskiego, z dala od największych ośrodków miejskich (Szczecina i Koszalin) i wynosi 3.922 km² co stanowi ok. 17% ogólnej powierzchni województwa zachodniopomorskiego (vide Mapa 1). W 2022 roku zamieszkiwało go ponad 131 tys. osób (około 80.000 w miastach.

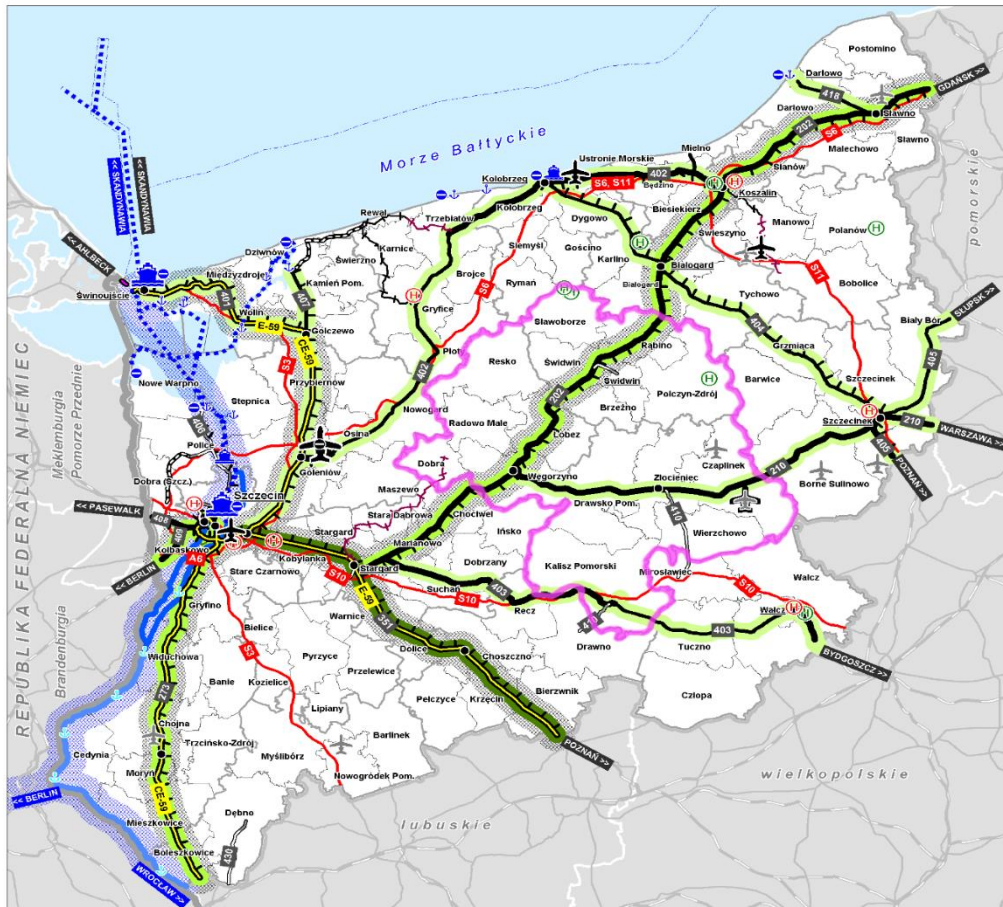
Południowym skrajem PSC, przez gminę Kalisz Pomorski, przebiega odcinek drogi krajowej S10, ze Stargardu, w kierunku na Bydgoszcz i Toruń. Przez gminy Węgorzyno, Drawsko, Złocieniec i Czaplinek przebiega droga krajowa nr 20, ze Stargardu, w kierunku na Szczecinek, Koszalin i dalej do Bytowa i Gdyni.

Mapa nr 1 Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej – lokalizacja na mapie województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa nr 2 Infrastruktura transportowa województwa z wydzieleniem Strefy Centralnej

<p>Linie kolejowe - stan istniejący</p> <ul style="list-style-type: none"> linie kolejowe znaczenia państwowego linie kolejowe pozostałe linie kolejowe wąskotorowe zawieszony ruch osobowy międzynarodowe linie kolejowe AGC i AGTC linie kolejowe zelektryfikowane Uznamska Kolej Nadmorska (UBB) sieć linii kolejowych TEN-T węzłowe stacje kolejowe <p>Linie kolejowe - projektowane</p> <ul style="list-style-type: none"> linie kolejowe regionalne linie kolejowe wąskotorowe do odtworzenia <p>Modernizacja linii kolejowych</p> <ul style="list-style-type: none"> docelowa prędkość od 80 do 120 km/h docelowa prędkość od 120 do 160 km/h docelowa prędkość od 160 do 200 km/h 	<p>Infrastruktura śródlądowa i morska</p> <ul style="list-style-type: none"> port morski o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (w sieci TEN-T) port morski (w sieci TEN-T) mały port morski / nabrzeże tory wodne drogi wodne - klasa żeglowności III / Vb drogi wodne w sieci TEN-T <p>Infrastruktura lotnicza</p> <ul style="list-style-type: none"> port lotniczy Szczecin-Goleniów (w sieci TEN-T) lotniska - istniejące / planowane na bazie lądowiska lądowiska wielofunkcyjne lądowiska sanitarne / lądowiska śmigłowcowe <p>Przejścia graniczne na zewnętrznych granicach UE</p> <ul style="list-style-type: none"> lotnicze / morskie <p>Drogi</p> <ul style="list-style-type: none"> docelowy układ dróg bezkolizyjnych (autostrady i drogi ekspresowe)
--	--

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ Szczecin 2020

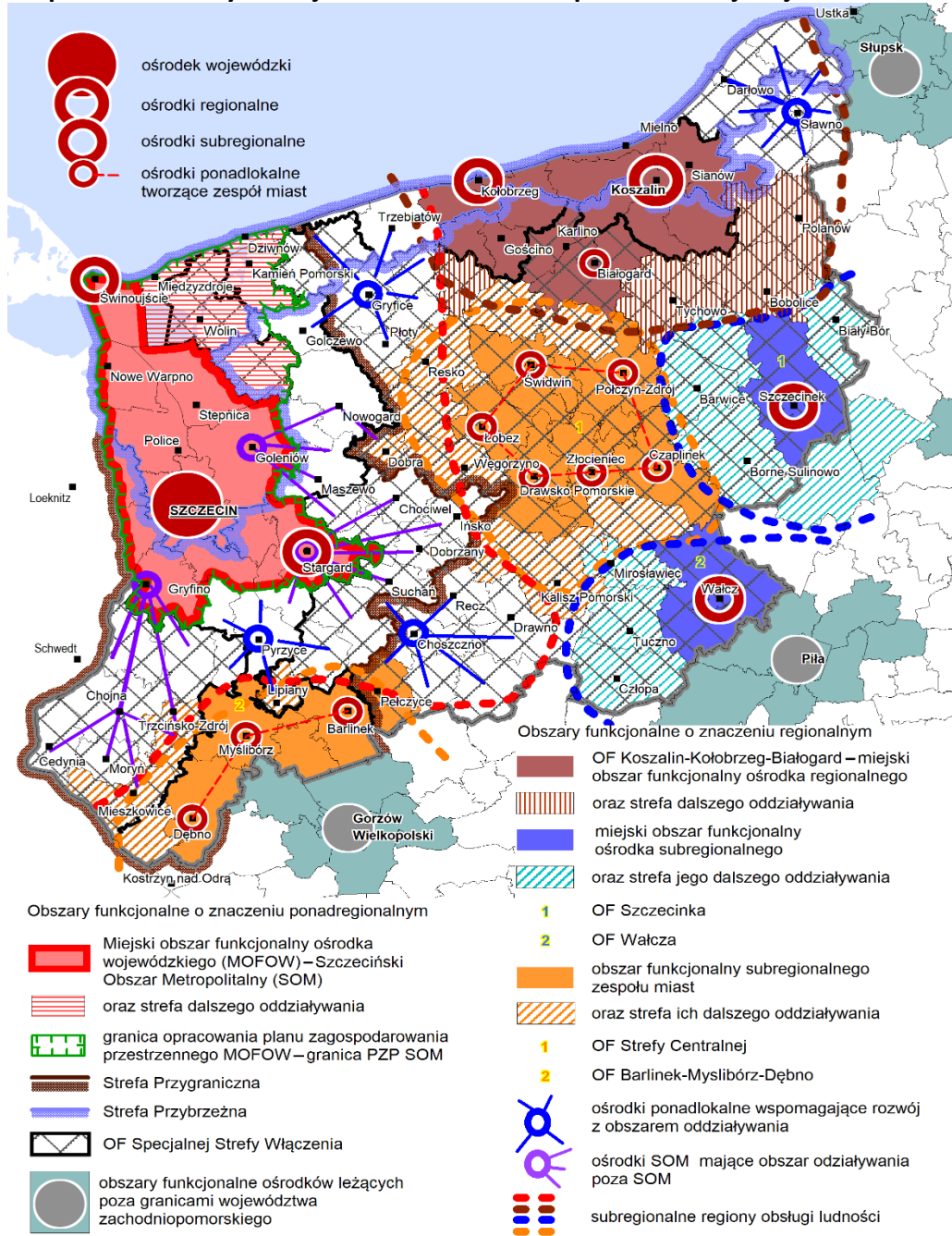
Większość miejscowości jest znacząco oddalona od dróg ekspresowych (S3 i S6), które na znacznych długościach przebiegają przez zachodnią i północną część województwa. Stan techniczny większości dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych przebiegających przez obszar PSC jest niezadawalający. Środek obszaru PSC, w układzie południkowym, przecina linia kolejowa nr 202

(odcinek linii kolejowej o znaczeniu państwowym ze Szczecina do Gdańska).
W układzie równoleżnikowym środek obszaru PSC przecina linia kolejowa nr 210
(odcinek linii kolejowej o znaczeniu regionalnym ze Stargardu do Szczecinka) - vide
Mapa 2.

OF Strefy Centralnej został w Planie Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Zachodniopomorskiego wskazany jako obszar funkcjonalny o
znaczeniu regionalnym - Centralna Strefa Funkcjonalna.

Strefa wyznaczona została w oparciu o model potencjału ludnościowego i
gospodarczego oraz 30-minutową izochronę dostępności do sześciu głównych
ośrodków tworzących rdzeń tej strefy, tj. Czaplinka, Drawska Pomorskiego, Łobza,
Połczyzna-Zdroju, Świdwina i Złocieńca (por. Mapa 3). „Te sześć miast posiada
wzajemnie uzupełniające się wyposażenie w usługi (usługi zdrowia, edukacji,
kultury, handlu), dzięki czemu łączna oferta jest znacząca, co przy niewielkich
odległościach miast od siebie, daje lepszą dostępność do usług. Utrzymanie pełnej
gamy usług przez każde miasto osobno nie byłoby możliwe i racjonalne
ekonomicznie.” (por. Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020,
str. 309).

Mapa nr 3 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Wiodące funkcje obszaru to:

FUNKCJA USŁUGOWA :

- podstawowe usługi publiczne, przy czym w zakresie usług zdrowotnych i opiekuńczych wyraźnie gorsza sytuacja występuje w powiecie łobeskim (brak szpitala powiatowego);
- dobrze rozwinięta sieć szkół zawodowych;
- duży udział usług na rzecz wojska,
- usługi uzdrowiskowe (Połczyn Zdrój);

FUNKCJA PRZEMYSŁOWA

(najsilniej rozwinięta w powiatach świdwińskim i drawskim) :

- przemysł drzewny, elektromaszynowy, elektrotechniczny, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, przetwórstwo spożywcze;
- stosunkowo słaby stopień uprzemysłowienia;
- duży potencjał rozwoju dla branż przemysłowych i usługowych zorientowanych na wykorzystanie OZE;

FUNKCJA ROLNICZA

(dominująca w powiecie łobeskim):

- duże gospodarstwa rolne, gospodarka wielkotowarowa;
- średnie jakościowo warunki naturalne do prowadzenia działalności rolniczej);
- słabo rozwinięte przetwórstwo

FUNKCJA TURYSTYCZNA

(najsilniej rozwinięta w powiecie drawskim):

- duży potencjał rozwojowy, na znacznej części obszaru PSC (szczególnie Pojezierze Drawskie, Połczyn Zdrój i okolice),
- znakomite warunki do rozwoju ekoturystyki, turystyki wodnej i wędkarstwa.

1.2 Synteza diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i Środowiskowo-przestrzennej wraz z analizą wymiaru instytucjonalnego

W celu poprawnej interpretacji wskaźników rozwoju w poszczególnych obszarach zaleca się, by dokonywaną analizę przeprowadzać każdorazowo (o ile nie zaznaczono inaczej) w oparciu o poniższe wyjaśnienia:

Wykres radarowy – prezentuje zmiany w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego Partnerstwa w oparciu o określone wskaźniki, porównując ich wartości z roku 2018 i 2022.

Wskaźnik dla danego obszaru (np. wskaźnik sytuacji demograficznej) jest wartością syntetyczną dla partnerstwa i stanowi sumę odpowiednich, wystandaryzowanych wartości wskaźników diagnostycznych dla gmin wchodzących w skład Partnerstwa; dla uwzględnienia zróżnicowania gmin w partnerstwie wartość syntetycznego wskaźnika dla partnerstwa jest średnią ważoną uwzględniającą liczbę mieszkańców poszczególnych gmin.

Wartości ujemne wskaźnika danego obszaru oznaczają, że sytuacja Partnerstwa w tym obszarze była gorsza w danym roku (2018 lub 2022) od średniej krajowej. Wartości dodatnie z kolei oznaczają, że sytuacja Partnerstwa w tym obszarze była lepsza w danym roku (2018 lub 2022) od średniej krajowej.

Dla wymiaru społecznego wyodrębnionymi obszarami analizy są: dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, sytuacja demograficzna, dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych, poziom bezpieczeństwa, zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny,

Dla wymiaru gospodarczego : potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju), rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej, sytuacja materialna mieszkańców,

Dla wymiaru przestrzenno-środowiskowego : dostępność komunikacyjna, ład i struktura przestrzenna obszaru, lokalne środowisko przyrodnicze.

UWAGA :

Wystandardyzowane wskaźniki syntetyczne dla poszczególnych gmin (których na wykresie radarowym nie widać) wyrażają pozycję danej gminy w jednej z kilkudziesięciu grup funkcjonalnych (porównawczych) wyodrębnionych wg klasyfikacji prof. Śleszyńskiego¹

Gminy Partnerstwa Strefy Centralnej należą do następujących grup funkcjonalnych wg prof. Śleszyńskiego :

- gminy o funkcji rolniczej : Węgorzyno, Łobez, Radowo Małe, Świdwin, Rąbino, Brzeźno, Dobra ,
- gminy o umiarkowanej funkcji rolniczej : Wierzchowo, Resko, Kalisz Pomorski ,
gminy ośrodki wielofunkcyjne, : Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Łobez (m),
- gminy funkcje pozarolnicze : Świdwin (m)

WYMIAR SPOŁECZNY

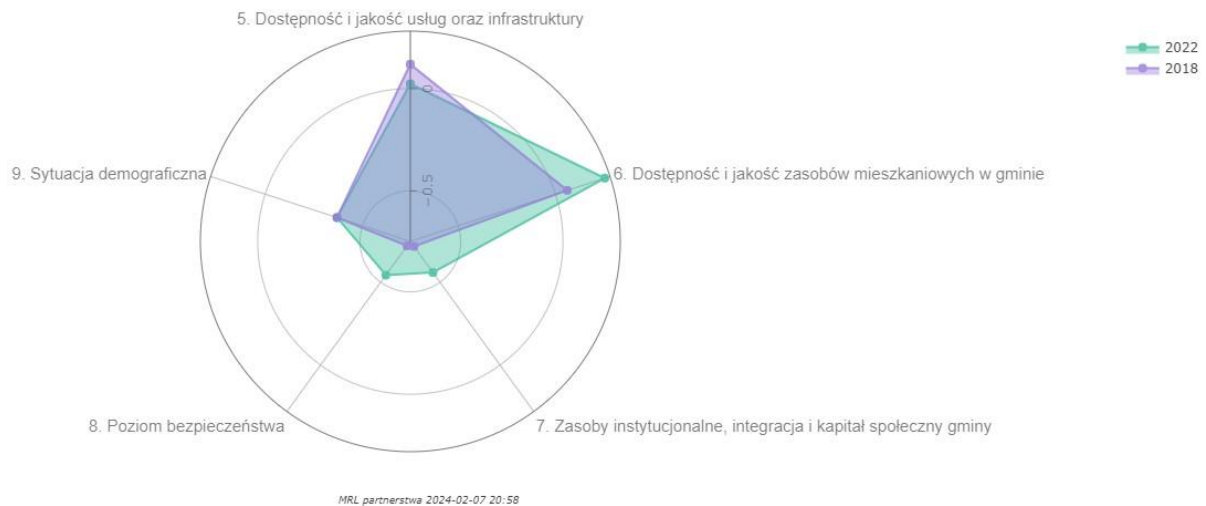
Poniższy wykres (Ryc. 1) prezentuje rozwój poszczególnych obszarów wymiaru społecznego, porównując ich wartości z roku 2018 i 2022. Najwyższe wartości, świadczące o korzystnej sytuacji danego obszaru, obserwowano w dostępności i jakości usług oraz infrastruktury, a także dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych, które od kilku lat osiągają wysoki, zadowalający poziom.

Pogorszeniu ulega natomiast obszar zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego gmin. Zagadnieniami charakteryzującymi się najniższymi wartościami, a także utrzymującą się tendencją spadkową, świadczącą o pogłębianiu się występujących negatywnych zjawisk, jest poziom bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa osobistego i zdrowotnego mieszkańców oraz zmiany demograficzne związane przede wszystkim ze starzeniem się społeczeństwa spowodowane ujemnym przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji.

¹ Klasyfikacja gmin wg prof. Śleszyńskiego – vide

https://rcin.org.pl/igipz/Content/61605/WA51_80954_r2016-t88-z4_Przeg-Geogr-Sleszyns.pdf

Ryc. nr 1 Wskaźniki rozwoju społecznego w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.

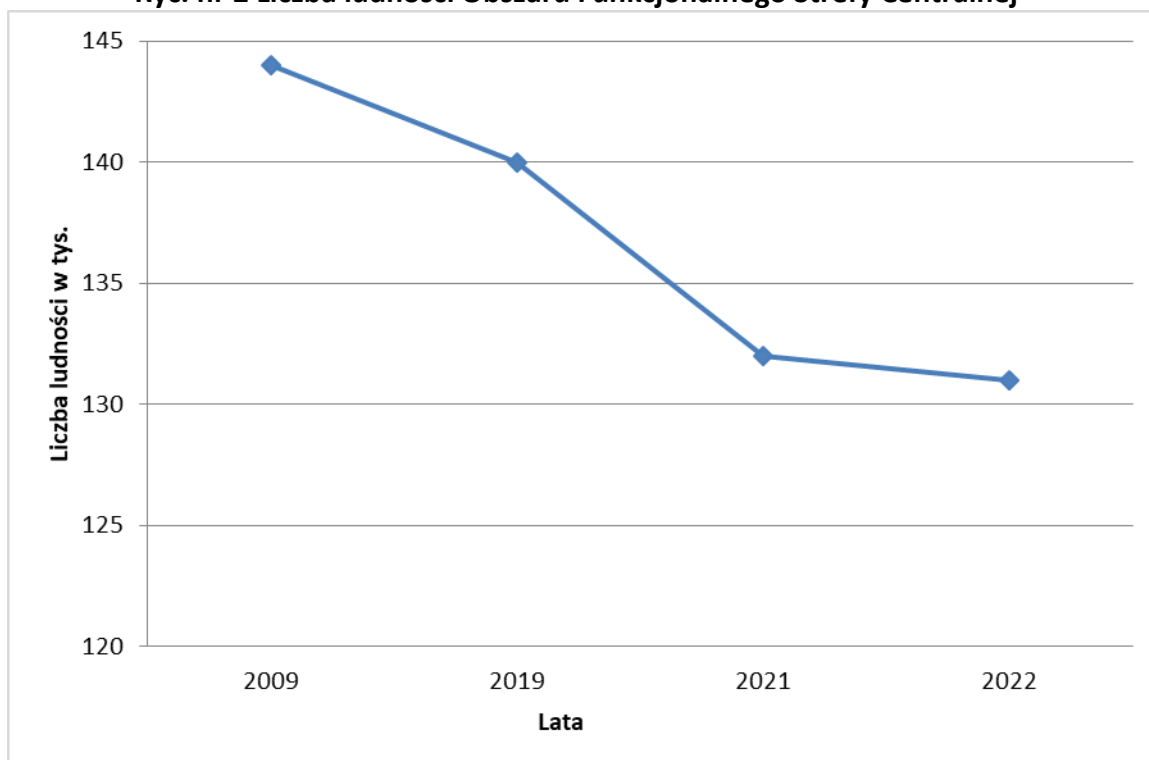
	2018	2020	2022
5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	+0,12	+0,11	+0,02
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie	+0,06	+0,08	+0,25
7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy	-0,72	-0,64	-0,56
8. Poziom bezpieczeństwa	-0,72	-0,71	-0,54
9. Sytuacja demograficzna	-0,37	-0,35	-0,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego - partnerstwa.

- ▶ Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa w wymiarze społecznym od 2018 r. przyjmuje wartość ujemną charakteryzującą się dużymi wahaniami. Wartość wskaźnika w 2022 r. wyniosła -0,22.
- ▶ Wszystkie gminy, za wyjątkiem gmin Czaplinek, Kalisz Pomorski i gminy miejskiej Świdwin w analizowanym okresie odnotowały spadek liczby mieszkańców, wyższy niż w skali województwa. Na całym obszarze Strefy Centralnej ubyło w tym czasie ponad 10 000 mieszkańców osiągając w 2022 r. stan 131 279 mieszkańców.
- ▶ Zgodnie z prognozą, struktura ludnościowa Partnerstwa ulegać będzie stopniowemu przeobrażeniu. Zarówno udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) jak i w produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn), w kolejnych latach będzie spadał. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+) w konsekwencji doprowadzić może do niekorzystnych zmian społeczno-gospodarczych.

- ▶ Główną przyczyną zmian demograficznych pozostaje ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny.
- ▶ W Partnerstwie współczynnik dzietności kobiet utrzymuje się poniżej zastępowalności pokoleń i w 2021 roku osiągnął niski poziom 1,21, a w 2022 wyjątkowo niski 1,18. Taka sytuacja w kolejnych latach prowadzić będzie, nie tylko do spadku ogółu liczby ludności partnerstwa, ale także do istotnego naruszenia proporcji w układzie dzieci-dorośli-osoby starsze.
- ▶ Postępujące w Partnerstwie zmiany demograficzne skutkować będą koniecznością zmiany kształtowania polityki społecznej w zakresie rozwoju usług społecznych, w tym przede wszystkim edukacji, ochrony zdrowia i opieki senioralnej.
- ▶ Młodzież zdecydowana jest opuścić obszar zamieszkania i rozpocząć aktywność zawodową w innym kraju lub innym województwie. Taka postawa wśród ludzi młodych, połączona z postępującymi zmianami demograficznymi, skutkować będzie wyludnianiem się obszaru partnerstwa i utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego.
- ▶ Dla mieszkańców, liderów życia społecznego oraz młodzieży, atrakcyjność turystyczna, przyrodnicza i kulturowa, stanowią jeden z największych walorów obszaru partnerstwa. Atut ten, pozostaje jednak niewykorzystany i niedostostosowany do oczekiwań mieszkańców partnerstwa.
- ▶ Warunki mieszkaniowe w partnerstwie, podobnie jak w całym kraju, ulegają stopniowej poprawie, jednak w stopniu niezadowalającym dla mieszkańców.
- ▶ W Partnerstwie obserwuje się rosnący udział podmiotów komercyjnych oraz organizacji społecznych w świadczeniu usług społecznych, które do tej pory były domeną podmiotów sektora publicznego.
- ▶ Obszar partnerstwa stanowi dla znacznej części mieszkańców dobre miejsce do życia i rozwoju. Mieszkańcy oczekują jednak poprawy jakości życia przede wszystkim w zakresie zwiększenia dostępności do usług zdrowotnych i opiekuńczych, zwiększenia ilości dobrych miejsc pracy, lepszej i szerszej oferty edukacyjnej oraz lepszych połączeń komunikacyjnych z regionem.
- ▶ Wśród przedsięwzięć wymienianych przez mieszkańców jako najpilniejsze znajdują się także tworzenie nowych miejsc pracy oraz uatrakcyjnienie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego.
- ▶ Spadek liczby ludności z poziomu 144 018 osób w 2009 roku do 131 279 w 2022 roku, wynosi per saldo prawie 13 000 osób (vide Ryc. nr 2). Jest to ubytek równoważny liczbie mieszkańców jaką w 2023 roku posiadało miasto i gmina Złocieniec.

Ryc. nr 2 Liczba ludności Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego - partnerstwa

WYMIAR GOSPODARCZY

Największa pozytywna zmiana na przestrzeni lat 2018-2021 nastąpiła w obszarze rynku pracy i kwalifikacji siły roboczej. Zaznaczyć należy, że obszar potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki jako jedyny charakteryzował się stałą, dodatnią wartością. Obszarem wymagającym największego wsparcia pozostaje stan finansów lokalnych, a więc zdolności finansowania rozwoju partnerstwa i polepszenie sytuacji materialnej mieszkańców

Ryc. nr 3 Wskaźniki rozwoju gospodarczego na początku i końcu badanego okresu.

	2018	2020	2022
1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	+0,09	+0,11	+0,11
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	-0,16	-0,19	-0,08
3. Sytuacja materialna mieszkańców	-0,47	-0,44	-0,43
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	-0,20	-0,21	-0,20

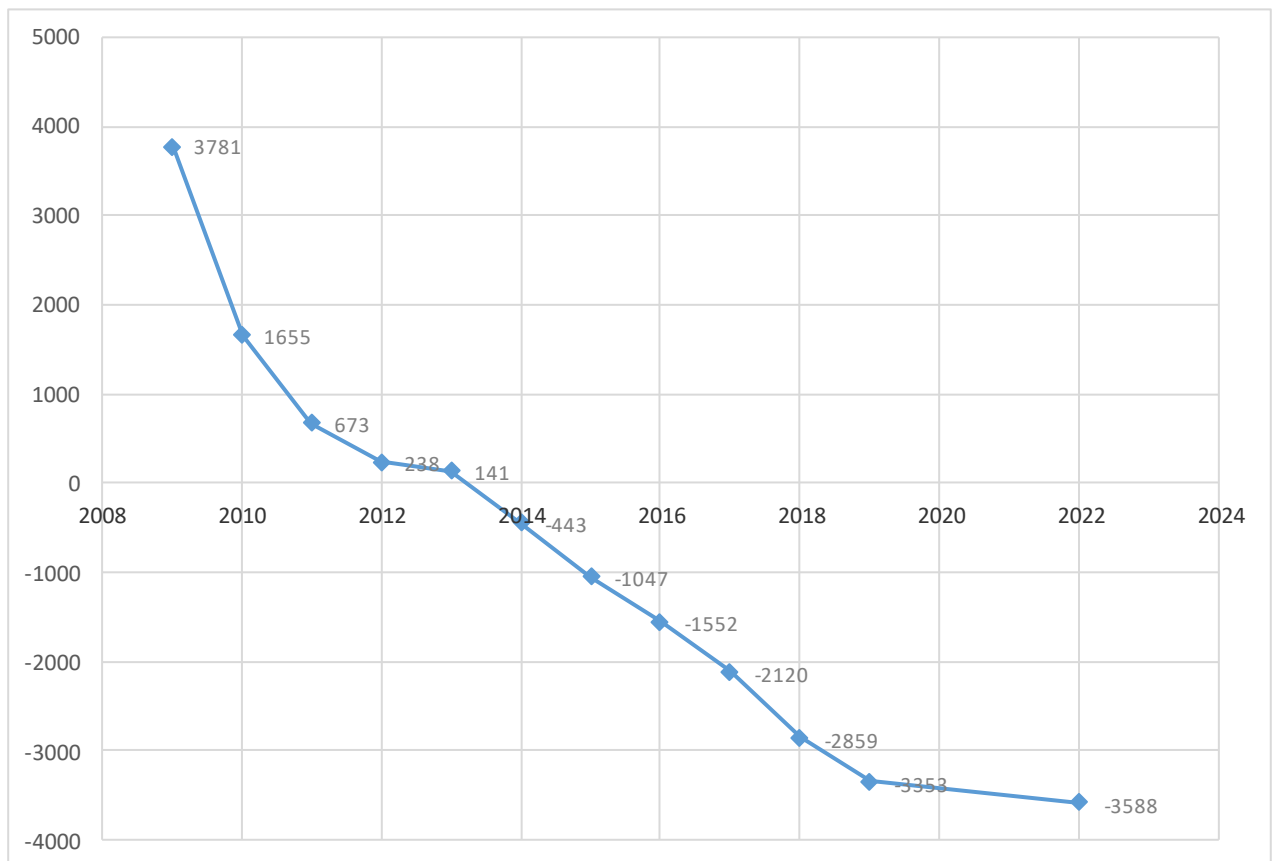
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

- ▶ Syntetyczny wskaźnik rozwoju dla wymiaru gospodarczego Strefy Centralnej przyjmuje od wielu lat wartości ujemne, W 2022 r. osiągnął wartość (-) 0,13
- ▶ Sekcjami, w których nastąpił największy ubytek kadry pracowniczej w ostatnich latach były: administracja publiczna, handel hurtowy i detaliczny, a także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.
- ▶ Liczba osób z innym obywatelstwem niż polskie zasilająca grono podatników w Partnerstwie stale rośnie i stanowi coraz większe źródło łagodzenia deficytu na lokalnym rynku pracy. Tylko w 2021 r. liczba wszystkich podatników-obcokrajowców w Partnerstwie zwiększyła się o prawie pół tysiąca (tj. 21%) w porównaniu do roku poprzedniego, a w 2023 roku wyniosła około 2300 osób.
- ▶ Liczba osób w wieku emerytalnym prowadzących działalność gospodarczą lub pracujących w Partnerstwie w latach 2015-2023 zwiększyła się o 109%. Osoby pracujące w wieku emerytalnym w coraz większym stopniu uzupełniają deficyt na lokalnym rynku pracy. W 2015 roku liczba osób w wieku emerytalnym wynosiła około 1510 osób, a w 2023 roku już 3170 osób.

- ▶ Liczba mieszkańców w wieku 60-64 lata corocznie przewyższa liczbę mieszkańców w wieku 20-24 lata. W nadchodzących latach obszar partnerstwa coraz silniej odczuwać będzie brak młodej kadry pracowniczej mogącej zastąpić miejsca zwalniane przez osoby odchodzące na emeryturę (vide Ryc. nr 4)
- ▶ Stały rozwój gospodarczy, ale także spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, przyczynił się w ostatnich 10 latach do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych (stan w 2021 r.- 5 283 osoby, wskaźnik bezrobocia rejestrowanego – 14%). Na koniec 2022 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w pow. drawskim to 11,6% i 1 982 osoby, w pow. świdwińskim to 13,1% i 1 595 osoby, w pow. łobeskim to 15,8% i 1 514 osoby.
- ▶ W 2021 r. najliczniejszą grupą dochodową stali się emeryci., podobna sytuacja miała miejsce w latach 2022 i 2023
- ▶ Wydarzenia związane zarówno z pandemią, jak i postępujące zmiany demograficzne, przełożyły się w 2021 r. na niewielki wzrost dochodów mieszkańców Partnerstwa z tytułu stosunku pracy i prowadzenia działalności gospodarczej osiągając wskaźnik – 0,44, a w 2022 roku wskaźnik -0,43.
- ▶ W połowie 2023 r. za wyjątkiem powiatu drawskiego wszystkie pozostałe gminy i powiaty OSC wykazały ujemny wynik operacyjny netto . Prognozy na kolejne lata wykazują niewielką poprawę pod tym względem . Generalnie, zdolności JST z obszaru Strefy Centralnej do finansowania przedsięwzięć rozwojowych z własnych środków są bardzo ograniczone.
- ▶ Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w Partnerstwie ulega systematycznemu zwiększeniu.
Również baza noclegowa partnerstwa powiększa się z każdym rokiem. Coraz więcej osób, zarówno z kraju jak i zagranicy, decyduje się odwiedzić obszar partnerstwa w celach turystycznych
- ▶ W 2021 r. podmioty z sekcji A (tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) stanowiły w Partnerstwie 1,5% wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Ich liczba od 2017 r. zmniejszyła się jednak o 18.
- ▶ Przestrzenne zróżnicowanie obszaru partnerstwa w znaczący sposób wpływa na jego rozwój gospodarczy: turystyczne Pojezierze Drawskie, rolnicze powiaty łobeski i świdwiński.

- ▶ Rolnictwo obszaru partnerstwa opiera się na dużych gospodarstwach rolnych (przeciętna powierzchnia gospodarstwa wynosi ponad 30 ha). Gmina wiejska Świdwin i gmina Wierzchowo to znaczące ośrodki chowu trzody chlewnej. Duże ilości bydła hodowane są jedynie w gminie Świdwin. Natomiast na terenie gmin Sławoborze i Łobez zlokalizowane są duże ферmy drobiu. Zauważalny jest jednak brak rozwiniętego przetwórstwa rolno-spożywczego.
- ▶ Zagadnienia związane z rozwojem przedsiębiorczości stanowią marginalny obszar zainteresowania i działania ze strony lokalnych samorządów.
- ▶ Środowiska gospodarcze pozostają słabo zorganizowane. Ich współpraca na rzecz rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości z władzami samorządowymi przybiera charakter bardzo ograniczony.
- ▶ Brak ustrukturyzowanego systemu kreowania odpowiedniej dla rozwoju przedsiębiorczości przestrzeni, w przyszłości skutkować będzie zanikaniem postaw proaktywnych wśród ludzi młodych i obniżaniem gotowości mieszkańców do podjęcia własnej działalności gospodarczej.

Ryc. nr 4 Różnica liczby mieszkańców w wieku 20- 24 i 60 -64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa

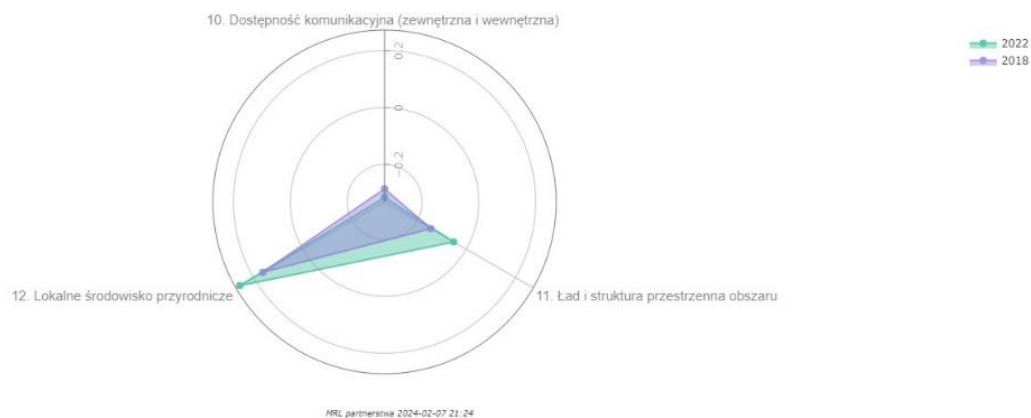
Komentarz : z wykresu wynika dramatyczne odwrócenie sytuacji w zakresie tzw. wskaźnika zastępowalności pokoleń na rynku pracy. W 2009 roku na obszarze Strefy Centralnej odnotowano nadwyżkę liczby ludności w wieku produkcyjnym w wysokości 3781 osób, natomiast w 2022 roku wskaźnik ten osiągnął wartość ujemną (– 3 588), co świadczyło o nadwyżce liczby osób w wieku nieprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku produkcyjnym.

WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym ulegał od 2018 r. stopniowej poprawie a od 2020 roku ustabilizował się na poziomie (-0,05). Ujemny wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym związany jest przede wszystkim z pogarszającym się stanem dostępności komunikacyjnej.

Wśród czynników obniżających jakość obszaru środowiskowo-przestrzennego wyróżnić należy stosowanie instrumentów planowania przestrzennego w stopniu niewystarczającym do zachowania ładu przestrzennego.

Ryc. nr 5 Wskaźniki rozwoju w obszarze środowiskowo-przestrzennym.

	2018	2020	2022
10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)	-0,29	-0,32	-0,32
11. Ład i struktura przestrzenna obszaru	-0,14	0,00	-0,05
12. Lokalne środowisko przyrodnicze	+0,16	+0,17	+0,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego – partnerstwa.

- ▶ Położenie obszaru partnerstwa pomiędzy dominującymi w województwie ośrodkami miejskimi daje możliwość wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru w ofercie jednodniowej lub weekendowej skierowanej do mieszkańców Szczecina i Koszalina.
- ▶ Prawie cały obszar Partnerstwa leży w zasięgu 30 minutowego dojazdu do Drawska Pomorskiego, Łobza, Świdwina, Czaplinka, Węgorzyna, Połczyna Zdroju.
- ▶ Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich i skandynawskich.
- ▶ O odrębności i specyfice regionu stanowią między innymi: miejskie układy przestrzenne o rodowodzie średniowiecznym w Połczynie Zdroju i Czaplunku, zamek w Świdwinie, ruiny zamku w Starym Drahimie, pałace w Siemczynie, Cieszynie i

Karwicach, kościoły w Czaplunku, Oстрыm Bardzie czy w Wysiedlu

- ▶ Układ dróg Partnerstwa pozwala tylko na dostateczną obsługę komunikacyjną ponieważ drogi ekspresowe S 3 i S 6 omijają obszar strefy centralnej. Natomiast droga krajowa S 20 przechodząca przez centrum obszaru ma ograniczoną przepustowość. Na południu obszaru droga S 10 przechodząca tylko przez gminę Kalisz Pomorski ma mniejsze znaczenie. Stan dróg gminnych i powiatowych jest niezadowolający i wymaga poprawy.
- ▶ W odniesieniu do infrastruktury kolejowej należy zwrócić uwagę na fakt rewitalizacji linii kolejowej nr 210 na odcinku Szczecinek- Runowo Pomorskie.
- ▶ Oferta transportu kolejowego w ramach linii 210 zwiększyła się po modernizacji torów kolejowych i uzupełnieniu taboru przewozowego przewozów regionalnych o nowe składy hybrydowe. Połączenia kolejowe w odstępie średnio co 4 godziny dają częściową możliwość dostosowania harmonogramu podróży do potrzeb mieszkańców i turystów.
- ▶ Na obszarze Strefy Centralnej występują przeciętne warunki dla rozwoju energetyki opartej na OZE (przeciętne warunki wietrzne i słabe warunki nasłonecznienia).
- ▶ Od wielu lat systematycznie obniża się poziom wód w jeziorach i rzekach OSC a tym samym również poziom wód gruntowych.

WYMIAR INSTYTUCJONALNY

Na obszarze Strefy Centralnej można wskazać kilka pozytywnych przykładów współpracy gmin, realizowanych na różnych płaszczyznach:

- Związek Powiatów i Gmin Pojezierza Drawskiego przekształcony później w **Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej** zrzeszający gminy z dwóch powiatów drawskiego i łobeskiego zawiązany w celu realizacji zadań gospodarki wodno-ściekowej,

- **PKS Złocieniec sp. z o.o.** - spółka transportu publicznego świadcząca usługi przewozowe dla gmin powiatu drawskiego

- **Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki odpadami Sp. Z o.o. w Wardyniu Górnym** – spółka świadcząca kompleksowe usługi dotyczące zagospodarowania

odpadów komunalnych dla czterech gmin powiatu świdwińskiego i jednej gminy powiatu drawskiego,

- **Celowy Związek Gmin R-XXI w Słajsinie** – związek komunalny świadczy usługi dotyczące zagospodarowania odpadów komunalnych dla wszystkich gmin powiat łobeskiego, trzech gmin powiatu drawskiego i jednej powiatu świdwińskiego,

- **Kontrakt Samorządowy w ramach (RPO 2014-2020)** – KS realizowany był w ramach porozumienia pomiędzy JST szczebla powiatowego i gminnego na obszarze powiatów: drawskiego, łobeskiego i świdwińskiego. Projekty dotyczyły uzbrojenia terenów inwestycyjnych, wzmocnienia specjalizacji szkół zawodowych, zapoczątkowania budowy zintegrowanego, niskoemisyjnego systemu komunikacji miejskiej.

- **Lokalne Grupy Działania** - na obszarze OF Strefy Centralnej funkcjonują trzy lokalne grupy działania:

- LGD Partnerstwo Drawy z Liderem Wałeckim (5 gmin z powiatu drawskiego wraz z powiatem);
- LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich (5 gmin z powiatu łobeskiego wraz z powiatem);
- LGD Powiatu Świdwińskiego (6 gmin z powiatu świdwińskiego wraz z powiatem).

Lokalne Grupy Działania funkcjonują w ramach unijnego instrumentu terytorialnego noszącego nazwę Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, którego celem jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej. Instrument umożliwia lokalnym społecznościom inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne, środowiskowe i gospodarcze danego obszaru. Lokalne Grupy Działania podczas wieloletniej działalności ogarnęły duży zakres współpracy między sektorami : publicznym, społecznym i gospodarczym, dlatego można je pokazywać jako pozytywne przykłady współpracy zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym jak i instytucjonalnym.

Z punktu widzenia możliwości rozwoju i poszerzenia skali współpracy obejmującej większą część obszaru OF Strefy Centralnej największy potencjał tkwi (poza LGD) w lokalnych organizacjach turystycznych, które działają już w kilku miejscowościach. Tak jak w przypadku LGD, w każdym LOT obowiązkowe jest członkostwo przynajmniej jednej gminy na obszarze której działa LOT.

Mapa nr 4 Lokalizacja komunalnych instalacji do składania i przetwarzania odpadów

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Analizując zasoby i potencjały współpracy w wymiarze instytucjonalnym, nie sposób nie wspomnieć o gminach i powiatach sąsiadujących ze Strefą Centralną, które najczęściej tworzą inne obszary funkcjonalne lub Partnerstwa (vide Mapa 3) :

- OF Koszalin – Kołobrzeg – Białogard: słabe powiązania i współpraca, głównie w ramach Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty (vide poniżej),

- OF Szczecinek (Partnerstwo Powiatu Szczecineckiego): powiązania i współpraca w zakresie :
 - turystyki (wspólne zagospodarowanie zasobu jezior i lasów);
 - edukacji (wojewódzka sieć centrów nauki (specjalizacje);
 - komunikacji (korzystanie z rewitalizowanej linii kolejowej 210 i publicznego transportu autobusowego);
 - gospodarki odpadami (udział Szczecinka i gmin z powiatu szczecineckiego w spółce zarządzającej instalacją do składowania i przetwórstwa odpadów w Wardyniu Górnym,

- OF Wałcz (Partnerstwo Powiatu Wałeckiego): powiązania i współpraca w zakresie:
 - edukacji (wojewódzka sieć centrów nauki – vide również OF Szczecinek);
 - turystyki (wspólne zagospodarowanie zasobu jezior i lasów);

- OF Specjalna Strefa Włączenia (sąsiednie gminy i powiaty nie tworzące regionalnych ośrodków funkcjonalnych (np. Goleniów/Nowogard, Choszczno, Gryfice): generalnie słabe powiązania i współpraca za wyjątkiem:
 - gospodarki odpadami – vide Związek Celowy RXXI;
 - usług zdrowotnych (Zakład Opieki Leczniczej w Resku jako filia szpitala powiatowego w Nowogardzie);

- Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty: 3 gminy z powiatu świdwińskiego i jedna z powiatu drawskiego : powiązania funkcjonalne i współpraca w zakresie:
 - gospodarki wodno-ściekowej;
 - ochrony środowiska przyrodniczego;
 - turystyki;
 - gospodarki odpadami (PSZOK-i);
 - społeczeństwa informacyjnego.

1.3 Kluczowe problemy rozwojowe Obszaru Strefy Centralnej

Zjawiskiem najmocniej kształtującym społeczny wymiar Partnerstwa pozostaje spadek liczby ludności, generowany przez odpływ ludzi młodych oraz ujemny przyrost naturalny.

Powszechność modelu życiowego zakładającego migrację za granicę lub do dużych miast, rozwój kariery (często połączony z decyzją o przesunięciu momentu założenia

rodziny), wpływa bezpośrednio na sytuację demograficzną obszaru. Zmianie ulega także struktura ludnościowa obszaru partnerstwa: szybko spada udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Analizy dokonane w raporcie diagnostycznym pozwoliły zaobserwować także problemy dotyczące sferę edukacji, w tym: względnie słabe wyniki z egzaminów ósmoklasisty, niezmienną się od kilku lat przeciętne wyniki matur, a także – bardzo często poruszane podczas spotkań i warsztatów – niedopasowanie oferty do potrzeb rynku pracy. Z kolei wnioski płynące z analizy powiązań funkcjonalnych pozwoliły zauważyć istotne wahania w przepływie uczniów szkół ponadpodstawowych, którzy coraz częściej wybierają placówki zlokalizowane poza obszarem Strefy Centralnej. To w konsekwencji prowadzić będzie do trwałego osiedlenia i rezygnacji z powrotu do miejsca zamieszkania, co skutkować będzie wyludnianiem się obszaru i utratą jego potencjału społeczno-ekonomicznego.

Swoistą barierą pozostaje także niewielka liczba ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych – ich obecność, połączona z wysoką rangą i szeroką promocją, zagwarantowałaby m.in. skuteczną promocję obszaru Strefy Centralnej i całoroczność oferty kulturalnej.

W wymiarze gospodarczym dominuje problem niskiego poziomu dochodów osobistych mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego. Zmienność uwarunkowań prawnych, w tym głównie zagadnień podatkowych, stanowić może czynnik obniżający samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatu. Obserwowany z kolei wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania zagrażać może płynności funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz jednostek publicznych.

Na obszarze OSC zauważalny jest także niski poziom aktywności gospodarczej i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej szczególnie na obszarach po byłych państwowych gospodarstwach rolnych. Co więcej, problem ten dotyczy także przemysł rolnospożywczy, bezpośrednio związany z profilem branżowym terenu. Kwestie przedsiębiorczości związane są z sytuacją demograficzną OSC: zmniejszająca się liczba osób, skutkuje zmniejszaniem się liczby osób aktywnych zawodowo, co w połączeniu z sezonowością zatrudnienia, generuje problemy natury społeczno-gospodarczej. Niewykluczone jest także, że w nadchodzących latach, obszar OSC dotykać będą skutki recesji gospodarczej, postępującej w skali globalnej.

Diagnoza wymiaru gospodarczego wykazała ponadto brak sieciowej oferty turystycznej, w postaci np. produktów turystycznych integrujących różne atrakcje, które mogłyby stanowić, nie tylko uzupełnienie walorów pojezierzy i kompleksów

leśnych, ale przede wszystkim czynnik włączający w sektor turystyki gminy o charakterze rolniczym.

Analiza wymiaru przestrzenno-środowiskowego pozwoliła z kolei zauważyć braki w infrastrukturze kanalizacyjnej i wodociągowej – na tle innych powiatów, poziom ich dostępności na obszarze OSC jest zróżnicowany; gminy Czaplinek i Węgorzyno poziom skanalizowania to 10-50%, gminy Drawsko, Złocieniec, Połczyn, Rąbino, Sławoborze 90-100% pozostałe gminy 50,1- 89,9%.

Problemem wskazywanym przez mieszkańców obszaru w badaniach społecznych, znajdującym potwierdzenie w analizie uwarunkowań komunikacyjnych i transportowych, jest słabo rozwinięty system transportu zbiorowego i braki (luki) w sieci dróg rowerowych.

Potwierdzają to także badania przeprowadzane na potrzeby ukończonego w maju 2023 r. "Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej" - vide Załącznik nr 2.

W dokumencie tym czytamy: "Obecnie funkcjonująca oferta transportu zbiorowego jest na niedostatecznym poziomie i należy dążyć do jej zwiększenia, szczególnie w aspekcie częstotliwości kursowania pojazdów. Mieszkańcy w swoich codziennych podróżach mogliby wykorzystywać transport zbiorowy, jeżeli połączeń byłoby więcej, rozkłady jazdy spełniałyby ich oczekiwania pod względem godzin odjazdów, aby podróżować do szkoły/pracy."

Jako najczęstsze cele regularnych dojazdów środkami transportu zbiorowego respondenci w przywoływanych badaniach wskazywali dojazdy do pracy, lekarza, nieco rzadziej na zakupy i do szkoły. Najgorzej wśród rozmaitych aspektów funkcjonowania komunikacji zbiorowej na obszarze Strefy oceniali niską częstotliwość kursowania pojazdów, a w drugiej kolejności - dostępność i czytelność informacji pasażerskiej.

Analizując czynniki zewnętrzne, należy mieć na uwadze postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu obszaru zmiany klimatyczne, w tym globalne ocieplenie oraz związane z nim ekstremalne zjawiska pogodowe (susze i deszcze nawalne). W połączeniu z często bezmyślną eksploatacją zasobów wodnych (nadmierna eksploatacja źródeł wody na cele gospodarcze i bytowe) prowadzi to do obniżenia poziomu lustra wód jezior i rzek oraz poziomu wód gruntowych, stwarzając bardzo poważne zagrożenia dla systemu przyrodniczego oraz rozwoju funkcji turystycznych, gospodarczych i bytowych. Zjawiskiem bezpośrednio wpływającym na jakość i stan zasobów środowiskowych obszaru pozostaje także kłusownictwo – czyli bezprawne i niedozwolone zabijanie, łapanie lub ściganie zwierzyny w niedozwolonym czasie i miejscu.

Za pomocą techniki drzewa problemów oraz narzędzi pracy grupowej on-line stworzone zostały matryce porządkujące kluczowe problemy obszaru partnerstwa w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej w ujęciu przyczyna-problem-skutek.

Wymiar społeczny

Problem kluczowy/wyzwanie
Mała atrakcyjność osiedleńcza obszaru PSC

	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY I	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY II	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY III
	Niekorzystne zmiany demograficzne i zjawiska społeczne	Niekorzystna dostępność komunikacyjna	Wyższa konkurencyjność usług publicznych oferowanych poza obszarem PSC
PRZYCZYNA	<ul style="list-style-type: none"> • depopulacja; • niski przyrost naturalny; • starzenie się społeczności lokalnej; • emigracja; • wysoka przestępczość i poziom patologii społecznych; • poczucie ogólnego braku bezpieczeństwa (socjalnego, zdrowotnego, przed przemocą, przed utratą pracy); 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający system komunikacji/transportu publicznego; • niewystarczająca sieć dróg i kolei o wysokich parametrach technicznych i eksploatacyjnych; • słaba dostępność do głównych miast województwa: Szczecina i Koszalina; • Niedostępność szerokopasmowego Internetu na wsi; • słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa, jako alternatywnego środka transportu; 	<ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dostęp do służby zdrowia; • niska jakość usług publicznych; • ubóstwo społeczne; • brak mieszkań o odpowiednim standardzie; • słaba oferta kulturalna; • niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy • brak przygotowania JST do organizowania i wspierania różnorodnych form rozwoju budownictwa mieszkaniowego;

- malejący udział ludzi młodych w strukturze demograficznej mieszkańców;
- starzenie się społeczności lokalnej;
- brak zastępowalności pokoleń;
- emigracja;
- wysoka przestępczość i poziom patologii społecznych;
- spowolnienie rozwoju obszaru PSC;
- postrzeganie PSC jako obszaru przeżywającego duże trudności rozwojowe;
- niski poziom zainteresowania osiedlaniem się na obszarze PSC ;
- niski poziom zainteresowania inwestycjami na obszarze PSC ;
- utworzenie się negatywnych wzorów i postaw migracyjnych;
- nieefektywne wykorzystanie zasobów sektora edukacji;
- niewykorzystany kapitał wiedzy wśród osób młodych;
- narastające dysfunkcje w zakresie usług publicznych;
- pogłębianie się patologii społecznych i rozwój przestępczości;
- utrzymywanie się relatywnie niskiego poziomu zdrowotności mieszkańców;
- pogarszający się stan zdrowia psychicznego mieszkańców;

Wymiar gospodarczy

Problem kluczowy/wyzwanie Niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru PSC

	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY I	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY II	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY III
	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	Niekorzystny potencjał warunków do rozwoju turystyki	Pogłębiający się niedobór siły roboczej
PRZYCZYNA	<ul style="list-style-type: none"> • szok transformacyjny; • słaby poziom edukacji młodzieży w zakresie przedsiębiorczości • niska ranga przedsiębiorczości w działalności JST • słabość organizacji zrzeszających przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczny udział obszarów chronionych; • uciążliwość poligonów wojskowych • brak atrakcyjnych ofert inwestycyjnych • słaba dostępność komunikacyjna • niedostatek nowoczesnych miejsc noclegowych • bariery instytucjonalne • deficyt w zakresie innowacyjności • niski poziom przygotowania zawodowego pracowników branży turystycznej • słaba, rozdrobniona promocja turystyczna • niski stopień integracji środowiska turystycznego • niski poziom współpracy branży turystycznej z lokalnymi władzami samorządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • niska zdolność lokalnego kapitału do finansowania inwestycji; • odpływ pracowników fizycznych do firm poza obszarem PSC (lepsze warunki pracy); • odpływ wykwalifikowanej siły roboczej do firm i instytucji funkcjonujących poza obszarem (lepsze warunki pracy i rozwoju osobistego); • apatia i utrwalone negatywne wzorce zachowań w społecznościach popegeerowskich
SKUTEK	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie wpływów do budżetów gmin/partnerów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej; • brak zainteresowania potencjalnych inwestorów lokowaniem działalności na obszarze PSC ; • mało atrakcyjny rynek pracy; • słabe struktury gospodarcze oparte na turystyce; • niska aktywność społeczna i wysokie bezrobocie – szczególnie na obszarach byłych państwowych gospodarstw rolnych; • dalszy odpływ ludności w celach zarobkowych; • rozwój szarej strefy; • słaba pozycja konkurencyjna obszaru PSC względem innych obszarów funkcjonalnych regionu; • kłopoty organizacyjne i finansowe lokalnych firm; • niski poziom lokalnej administracji (kompetencje urzędników); 		

Wymiar środowiskowy

Wzrastające zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi i wzrostem kosztów energii

	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY I	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY II
	Niewystarczający rozwój systemu OZE	Większa częstotliwość i dokuczliwość suszy, powodzi i wichur
PRZYCZYNA	<ul style="list-style-type: none"> • brak lokalnego koordynatora (operatora) działań na rzecz szerokiego wykorzystania OZE do produkcji taniej, zielonej energii, (klaster energetyczny); • niska świadomość ekologiczna mieszkańców; • słabość lokalnego kapitału do finansowania przedsięwzięć związanych z OZE i transformacją energetyczną; • Niski stopień wiedzy wśród mieszkańców, urzędników i przedsiębiorców o możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla potrzeb gospodarczych i komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • niska świadomość ekologiczna mieszkańców • niewystarczający poziom rozwoju systemu gospodarki odpadami – selektywna zbiórka odpadów; • brak systemowych rozwiązań dla ponownego wykorzystania wody - zbiorniki retencyjne; • niewystarczający system gospodarki obiegu zamkniętego.
SKUTEK	<ul style="list-style-type: none"> • zanieczyszczone powietrze; • rosnące koszty energetyczne; • pogarszanie się dobrostanu zdrowotnego mieszkańców; • negatywne oddziaływanie na sektor zdrowia publicznego, gospodarkę wodną, transport, energetykę, handel, turystykę i różnorodność biologiczną; • utrata walorów środowiskowych; • poważne zniszczenia w mieniu prywatnym i publicznym; • niska efektywność energetyczna budynków i budowli; • stepowanie obszaru 	

Jedną z metod zastosowanych w pracy nad drzewem problemów była analiza wniosków z badań mieszkańców, lokalnych liderów i młodzieży, w których wymienieni wskazali między innymi na słabe strony obszaru PSC. Zidentyfikowane problemy, przyczyny ich powstania oraz skutki oddziaływania pozwoliły na następnym etapie prac diagnostycznym określić tzw. determinanty potrzeb rozwojowych oraz przygotować rekomendacje kierunków działań, które mogą przyczynić się do ograniczenia tych negatywnych zjawisk na życie społeczno-gospodarcze obszaru PSC.

1.4. Kluczowe potrzeby /wyzwania rozwojowe Partnerstwa

Diagnoza OSC przeprowadzona w wymiarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym i instytucjonalnym, pozwoliła sformułować kluczowe potrzeby, często traktowane także jako wyzwania stojące przed partnerstwem, którymi są:

Zahamowanie, a w konsekwencji odwrócenie, tendencji odpływu z obszaru ludzi młodych, dzięki przedsięwzięciom wpływającym na atrakcyjność i konkurencyjność OSC jako miejsca do życia i rozwoju.

Podniesienie poziomu dostępności i jakości usług publicznych (edukacji, opieki zdrowotnej, usług opiekuńczych, transportu), przy odpowiednim wykorzystaniu istniejących zasobów instytucjonalnych i infrastrukturalnych gmin i powiatów, które pozwolą zwiększyć ich atrakcyjność i doprowadzą do napływu nowych mieszkańców, a w konsekwencji wzrostu kapitału społecznego i poprawy jakości życia.

Kształtowanie, nie tylko konkurencyjnego, ale przede wszystkim atrakcyjnego rynku pracy, poprzez określenie wspólnej dla OSC wizji rozwoju gospodarczego, będącej wypadkową potrzeb i możliwości sektora nauki, biznesu i administracji publicznej.

Minimalizowanie sezonowości turystyki, poprzez podjęcie zintegrowanych działań służących zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów środowiskowo-przestrzennych oraz kulturowych OSC i utworzenie sieciowej oferty turystyczno-kulturalnej, a następnie jej spójnej i skoordynowanej promocji.

Zahamowanie procesu stepowania obszaru, dalszej degradacji lokalnego środowiska przyrodniczego (w tym prewencja kłusownicza) oraz kształtowanie i w efekcie zachowanie krajobrazu OSC jako kluczowego zasobu, przyczyniającego się do atrakcyjności obszaru, wpływającego na jakość życia mieszkańców i wzrost walorów turystycznych .

Transformowanie energetyczne OSC w kierunku dającym mieszkańcom i podmiotom gospodarczym poczucie trwałego bezpieczeństwa energetycznego po możliwie najniższych kosztach ekonomicznych, społecznych i środowiskowych.

Zwiększenie poziomu wymiany informacji wewnątrz OSC oraz promocji wspólnych walorów i produktów na zewnątrz.

1.5 Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Partnerstwo odznacza się dobrą, zewnętrzną dostępnością komunikacyjną (obecność drogi krajowej S20, linii kolejowej nr 202 i zmodernizowanej linii kolejowej nr 210) zapewniającą względnie szybki dojazd do ośrodków regionalnych. Dobra dostępność transportowa zwiększa z kolei atrakcyjność terenów inwestycyjnych (w Łobzie i Świdwinie)

Niewątpliwie, jednym z największych potencjałów Partnerstwa pozostają zasoby środowiska przyrodniczego, w tym przede wszystkim atrakcyjne turystycznie: Pojezierze Drawskie, rzeki Drawa i Rega i obszary kulturowo-krajoznawcze (szt. 7) które w połączeniu z rosnącym popytem na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia) sprzyja rozwojowi bazy noclegowo-usługowej zapewniającej obsługę turystów krajowych i zagranicznych. Na terenie Partnerstwa istnieją znakomite warunki do rozwoju wędkarstwa śródlądowego oraz turystyki rowerowej.

Na uwagę zasługuje ponadlokalna oferta części usług publicznych, w tym : domów pomocy społecznej (Resko), uzdrowiska w Połczynie Zdroju i szpitala specjalistycznego MSWiA w Kańsku. Szpitale powiatowe w Drawsku Pomorskim i w Połczynie Zdroju zapewniają realizację podstawowych potrzeb w zakresie usług zdrowotnych , stanowiąc także ponadlokalną ofertę skierowaną do mieszkańców powiatów ościennych.

Dobrze działające organizacje społeczne, zrzeszające aktywnych przedstawicieli społeczności lokalnych stanowią duży potencjał rozwojowy kapitału społecznego. Ich liczba w okresie od 2011 do 2022 roku wzrosła praktycznie dwukrotnie. Stanowią coraz większą alternatywę rozwoju usług społecznych, które do tej pory pozostawały domeną podmiotów sektora publicznego.

W wyniku prac Grupy Roboczej powstały listy kluczowych zasobów i produktów :

Zestawienie kluczowych zasobów PSC

1. Drawski Park Krajobrazowy
2. Rzeki: Drawa i Rega oraz jeziora np. Drawskie, Siecino, Lubie, Bukowiec, Woświn
3. Duże kompleksy leśne
4. Baza i infrastruktura kajakowa (w tym szlak i. Jana Pawła II)
5. Zakłady Lecznictwa Uzdrawiskowego w Połczynie Zdroju
6. Duże firmy: Browar Połczyn Zdrój, Kabel- Technik, Ferro Plast, KPPD Szczecinek

Zestawienie kluczowych produktów PSC

1. Oferta usług z grupy Ekoturystyka
2. Oferta usług z grupy Turystyka wodna
3. Oferta dla kajakarzy
4. Oferta edukacyjna Centrum Popularyzacji Nauki w Świdwinie
5. Produkty przetwórstwa drewna (np. IKEA Resko)
6. Usługi na rzecz wojska

1.6 Analiza powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych

Powiązania funkcjonalne mają kluczowe znaczenie dla partnerstw jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ określają one skalę współzależności oraz potencjał i potrzeby w zakresie współpracy i koordynacji procesów rozwojowych. Podsumowanie analizy powiązań funkcjonalnych podzielono na trzy części, dotyczące powiązań społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

POWIĄZANIA SPOŁECZNE

Diagnozę powiązań społecznych oparto w pierwszej kolejności na analizie **migracji stałych (przemeldowań)**. Tę analizę opracowano na podstawie danych z tablic relacyjnych GUS, publikowanych w Bazie Demografia. Pozyskane dane zredukowano o przemeldowania wewnętrzne, a dla pól zanonimizowanych przez GUS przyjęto założenie o migracji 1 osoby. Podsumowanie wniosków płynących z analizy migracji stałych przedstawiono poniżej.

- ▶ Bilans migracyjny OSC był w ostatnich latach ujemny (średniorocznie -580 mieszkańców w okresie 2017-2022) i dotknął praktycznie wszystkie gminy Partnerstwa

- ▶ W całej pracy migracyjnej (suma wymeldowań i zameldowań) dominują przemieszczenia poza obszar OSC (80%). Tylko ok. 1/5 (20%) międzygminnej pracy migracyjnej realizowana jest w obszarze Partnerstwa. Najsilniej związane z OSC są gminy : Resko, Łobez, Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplinek, Świdwin, Połczyn Zdrój

- ▶ Rola ośrodka powiatowego w układzie migracji wewnątrz Partnerstwa jest zróżnicowana. Wskaźniki powiązań migracyjnych (średnioroczna wartość wskaźnika migracji) z powiatów w okresie 2017-2022 wyniosły: z powiatu drawskiego.: 8,89; z świdwińskiego : 10,16; z łobeskiego: 9,75 na 1000 mieszkańców powiatu. W latach 2017-2022 saldo migracji z OSC wyniosło 3511 osób.

- ▶ Wśród powiązań migracyjnych poza obszar Partnerstwa przeważają relacje ze Szczecinem. W dalszej kolejności migracja poza obszar strefy centralnej do innego województwa.

Ważnym elementem diagnozy powiązań społecznych była także analiza korzystania ze **świadczeń ochrony zdrowia** w zakresie leczenia szpitalnego oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Najważniejsze wnioski z tej analizy zamieszczono poniżej.

- ▶ Szpitale w Świdwinie i w Drawsku Pomorskim są nieefektywne i borykają się z problemami finansowymi, natomiast uzdrowisko w Połczynie Zdroju stanowi w okresie ostatnich kilku lat istotny ośrodek leczenia uzdrowiskowego na terenie województwa zachodniopomorskiego.

- W ostatnich latach odnotowano spadek usług w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (AOZ), choć nadal są one względnie wysokie. W 2017 r. Udzielono około 890 tyś. porad ambulatoryjnych natomiast w 2021 r. około 715 tys. Jest to spadek o 20% co pewnym stopniu jest sygnałem
- ▶ niepokojącym jednak porównując to do spadku ilości ludności OSC są to dane porównywalne i sytuacja OSC jest relatywnie dobra na tle innych powiatów województwa. AOZ jest udzielana w 78,6% na terenie OSC

POWIĄZANIA GOSPODARCZE

Diagnozę powiązań gospodarczych oparto na analizie danych o **dojazdach do pracy**, pochodzących z badań ankietowych mieszkańców i badań GUS Najważniejsze wnioski z analizy zawarto poniżej:

- ▶ Według danych, w 2016 r. z gmin Partnerstwa dojeżdżało do pracy ok. 7660 osób, z czego ok. 2048 osób tworzyło przepływy w układzie partnerstwo - gminy poza Partnerstwem, a ok. 5612 dojeżdżało do pracy do innych gmin w ramach Partnerstwa. Udział tych dwóch ogólnych kierunków przemieszczeń wskazywał zatem na dominujące znaczenie przepływów w obszarze partnerstwa (26% wobec 74% ruchu wewnątrz partnerstwa). Gminy tworzące partnerstwo różniły się jednak istotnie w zakresie wewnętrznych powiązań rynku pracy. Najsilniej zintegrowanymi z partnerstwem były gminy Czaplinek (19,3% przepływów wewnątrz Partnerstwa) i Świdwin miasto (15,9%).

W 2016 r. suma dojazdów do pracy wyniosła ok. 7660 osób .
Zdecydowanie dodatnie saldo miał w 2016 roku Czaplinek miasto - 1330 osób, Resko miasto - 525 osób oraz Świdwin miasto - 457 osób.
Zdecydowanie ujemne saldo miał Złocieniec miasto - 662 osoby i Łobez obszar wiejski - 423 osoby.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE

Obok powiązań społecznych i gospodarczych, które kształtują charakter miejskiego obszaru funkcjonalnego, ważne są także wzajemne **relacje środowiskowe w obszarze Partnerstwa**, które prowadzą do następujących wniosków:

Obszar Strefy Centralnej to rozległy obszar bez ośrodka dominującego o silnych powiązaniach funkcjonalnych. Sześć małych miast posiada wzajemnie uzupełniające się wyposażenie w podstawowe usługi (zdrowia, edukacji, kultury, handlu). Z OSC można wiązać takie typowe wyznaczniki dla województwa zachodniopomorskiego jak: walory turystyczne pojezierzy, walory przyrodnicze i kulturowe.
Peryferyjne względem centrów gospodarczych, linii brzegowej oraz osi komunikacyjnych położenie OSC wpływa niekorzystnie na jego atrakcyjność inwestycyjną.

Granice administracyjne gmin OSC przecinają istniejące obszary ochrony przyrody. Są wśród nich: obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: PLB320019 Ostoja Drawska o powierzchni 153 906,1 ha, obszary chronionego krajobrazu OCK 15 o powierzchni 2246,6 ha w okolicach Kalisza Pomorskiego i OCK 19 Pojezierze Drawskie o powierzchni 92 616,6 ha w części zachodniej obejmujące gminy: Połczyn Zdrój, Świdwin, Brzeźno, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Złocieniec i Wierzchowo.

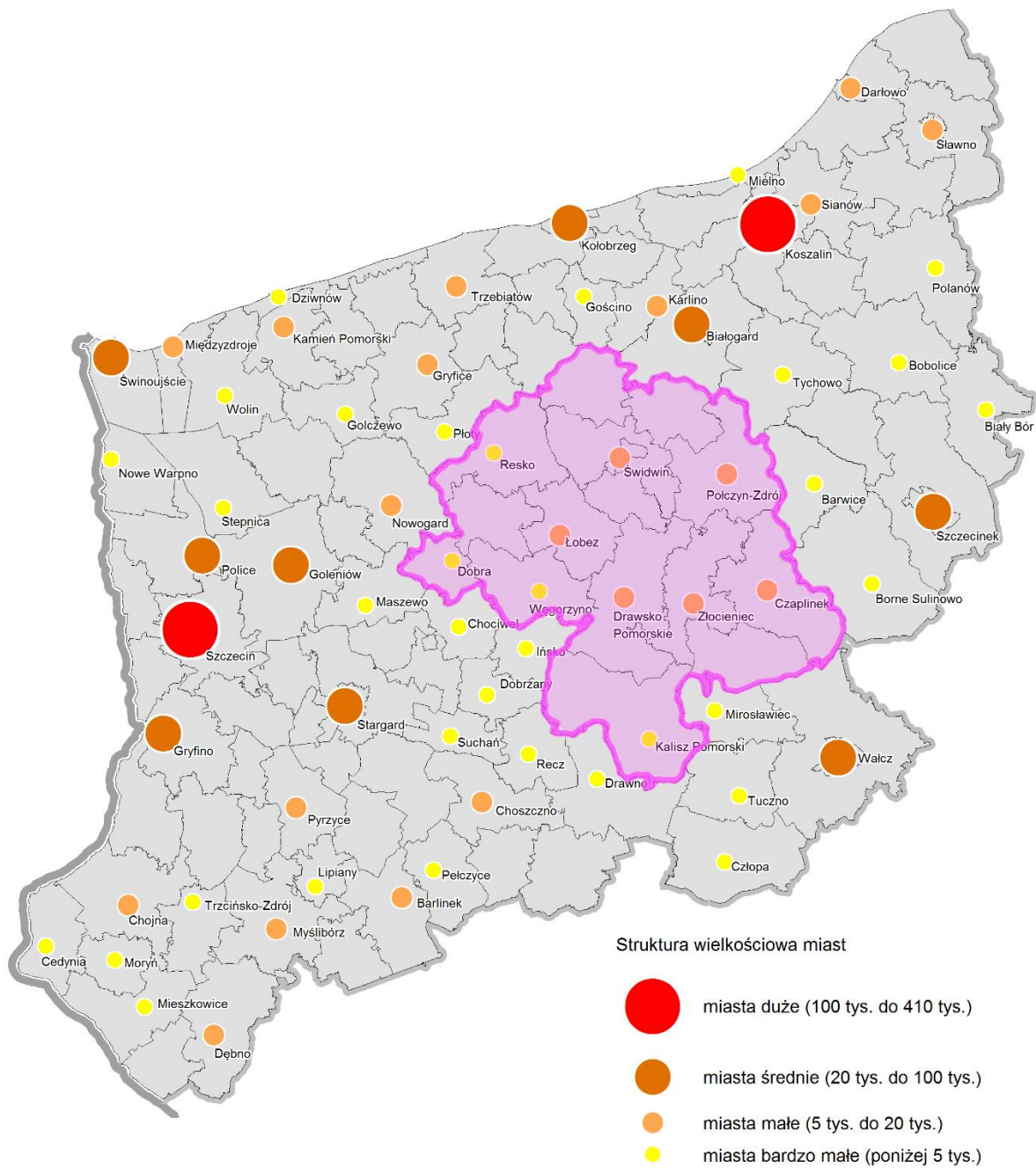
Oprócz obszarów Natura 2000 ważne z punktu widzenia rozwoju ekosystemów na terenie Partnerstwa są dwa korytarze ekologiczne.

- ▶ Pierwszym z nich jest korytarz rzek Drawy i Regi. Drugi to korytarz rzeki Parsęty. Ponadto w południowo wschodniej części OCK znajduje się Drawski Park Krajobrazowy o powierzchni 38 360,17 ha z jego otuliną o powierzchni 23 560 41 ha.

W OSC jest zlokalizowanych siedem Obszarów Kulturowo-Krajoznawczych: OKK10 „Dolina Parsęty, OKK12 „Dolina Regi”, OKK15 „Kalisz Pomorski i okolice”, OKK16 „Kraina Borków”, OKK18 ‘Pojezierze Drawskie”, OKK22 ‘Szwajcaria Połczyńska”, OKK23 Śladami Gropiusa”. Ponadto przez tereny gmin Wierzchowo, Połczyn Zdrój i Drawsko Pomorskie przebiega szlak Umocnień Wału Pomorskiego gdzie podczas II wojny światowej odbyły się krwawe walki o jego przełamanie.

- ▶ W OSC są wyodrębnione trzy główne zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych : zlewnie rzek Regi i Parsęty, których ujścia są do Morza Bałtyckiego i zlewnia Rzeki Drawy która ma ujście do rzeki Noteci. Rodzą one konieczność współpracy w zakresie zwiększania retencji wodnej i ograniczania strat w bilansie wodnym, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju rolnictwa na tym obszarze.

Mapa nr 5 Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej na tle rozkładu wielkościowego miast w województwie zachodniopomorskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

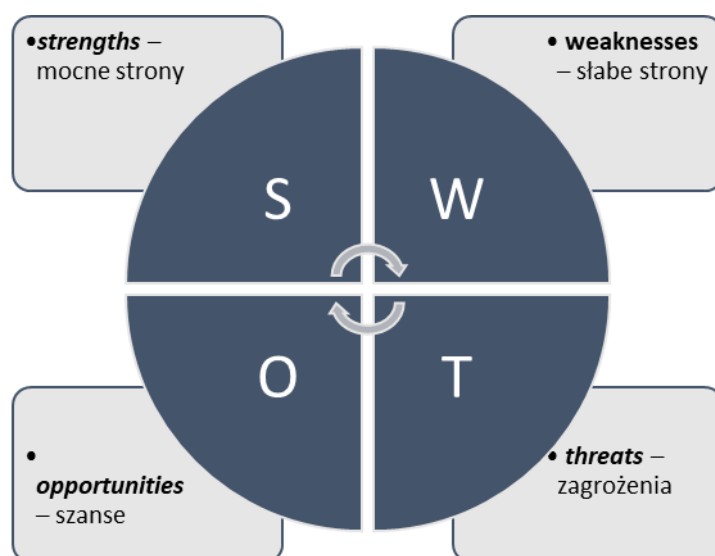
1.7 Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)

Analiza SWOT jest techniką, za pomocą której zebrane w procesie diagnostycznym informacje poddawane są analizie i odpowiedniemu uporządkowaniu. W procesie

prac nad niniejszym Raportem diagnostycznym, technika ta została zastosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia OSC, a także oceny zasobów endogenicznych i egzogenicznych OSC.

Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

S (ang. *strengths*) – mocne strony: wszystko co stanowi atut, przewagę, zaletę,
W (ang. *weaknesses*) – słabe strony: wszystko co stanowi słabość, barierę, wadę,
O (ang. *opportunities*) – szanse: wszystko co stwarza szansę korzystnej zmiany,
T (ang. *threats*) – zagrożenia: wszystko co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany.

Informacje te pochodziły z:

- **Wniosków** zawartych w Raporcie diagnostycznym dla PSC.
- **Danych liczbowych, opisowych i przestrzennych** pozyskanych przede wszystkim z Monitora Rozwoju Lokalnego oraz z innych źródeł zewnętrznych.
- **Wyników badań** ankietowych przeprowadzonych na terenie obszaru Partnerstwa.
- **Warsztatów diagnostycznych** przeprowadzanych w czasie prac na raporcie.

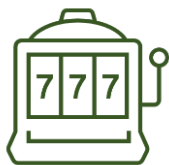
MOCNE STRONY

Walory turystyczne Pojezierza Drawskiego
Zasoby środowiska przyrodniczego (m.in. dorzecza Drawy, Parsęty i Regi oraz lasy i jeziora).
Warunki do rozwoju energetyki opartej na OZE (duże obszary rolne do wykorzystania pod uprawę biomasy oraz budowę elektrowni wiatrowych i instalacji fotowoltaicznych).
Stan środowiska naturalnego
Potencjał rozwoju sektora gospodarki rolnej opartego na dużych i bardzo dużych gospodarstwach.
Infrastruktura kolejowa (linia 202, linia 210, z rewitalizowaną linią 410)
Zwarte i uzbrojone tereny inwestycyjne w Świdwinie i Łobzie
Ponadlokalna oferta części społecznych usług publicznych (szpital w Kańsku, domy pomocy społecznej, Centrum Zdrowia Psychicznego)
Dostęp do infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej.

SŁABE STRONY

Zmniejszająca się liczba osób na rynku pracy
Poziom dochodów osobistych mieszkańców oraz dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego
Dostępność komunikacyjna (słabo rozwinięty system transportu zbiorowego, niski stan techniczny dróg lokalnych, braki w sieci dróg rowerowych)
Poziom aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców
Brak sieciowej oferty turystycznej (produkty turystyczne integrujące różne atrakcje)
Poziom integracji i kapitału społecznego mieszkańców.
Pogłębiająca się depopulacja (ujemny i spadający przyrost naturalny oraz niekorzystne saldo migracji)
Wyniki z egzaminów w szkołach oraz niedopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.
Nierównomierny dostęp do infrastruktury komunalnej
Nierówności w dostępie do usług publicznych zwłaszcza w zakresie edukacji.
Niewystarczający poziom rozwoju usług zdrowotnych i społecznych dla osób starszych w stosunku do rosnących potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa.
Niski udział odnawialnych źródeł energii (OZE) w bilansie energetycznym
Stan techniczny budynków komunalnych
Brak wykreowanej marki i słaba promocja walorów turystycznych Strefy Centralnej.
Niekorzystne położenie względem istniejących głównych szlaków komunikacyjnych (S3, S6, 10)

SZANSE

Zwiększanie wydatków Państwa na obronność w kontekście istniejących na obszarze PSC dużych jednostek wojskowych (Baza Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie) i poligonów)
Środki zewnętrzne (unijne i krajowe) na realizację inwestycji infrastrukturalnych, usług społecznych, ochronę środowiska i rozwój kapitału ludzkiego
Rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i korzystanie z walorów środowiskowych (zwrot ku naturze i aktywnemu stylowi życia).
Nowe narzędzia marketingowe umożliwiające promocję sieciowych produktów turystycznych i poszerzenie oferty turystycznej Partnerstwa.
Migracje zewnętrzne ograniczające deficyt na rynku pracy.
Rozwój sektora opieki długoterminowej i geriatrycznej
Polityka ekologiczna UE
2xWzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.
Modernizacja, rozbudowa oraz integracja systemów transportowych województwa
Rozwój i wzrost znaczenia technologii opartych na odnawialne źródłach energii (OZE).
Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa

ZAGROŻENIA

Powszechność modelu życiowego pogarszającego sytuację demograficzną: migracja za granicę lub do dużych miast, niska dzietność, przesunięcie momentu założenia rodziny.
Zmiany prawne, w tym głównie podatkowe, obniżające samodzielność finansową (dochody własne) gmin i powiatów.
Wzrost cen energii i kosztów bieżącego funkcjonowania jednostek samorządowych, podmiotów gospodarczych itp.
Postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu zmiany klimatyczne (susze, deszcze nawalne)
Recesja gospodarcza w skali globalnej
Wzrost napięć społecznych i obniżenie się poziomu bezpieczeństwa w związku z konfliktami międzynarodowymi

2. Cele Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej

W niniejszym rozdziale – na podstawie przeprowadzonych prac diagnostycznych, a także w oparciu o zdefiniowane kluczowe potrzeby i wyzwania (patrz: rozdział 1) oraz długofalowe trendy i przewidywania dotyczące zmian istotnych uwarunkowań rozwojowych – sformułowano cel nadrzędny i cele strategiczne dla OF Strefy Centralnej w horyzoncie roku 2030 (z perspektywą do roku 2035).

Cele dla OF Strefy Centralnej wpisują się w cele określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 - cele polityki regionalnej do roku 2030. Są one również w pełni zgodne z celami regionu określonymi w dokumencie Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030.

Cel nadrzędny stanowi przyczynę zawarcia partnerstwa i będzie niezmienny w całym okresie jego trwania. Oparty jest o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo.

Rysunek nr 1 Struktura celów OF Strefy Centralnej

Źródło: Opracowanie własne.

2.1 Cele strategiczne a potrzeby i potencjały Partnerstwa

Matrycę strategicznych celów szczegółowych w kontekście ich powiązań z problemami, potrzebami i potencjami Partnerstwa określonymi w diagnozie przedstawia Tabela nr 1

Tabela nr 1. Matryca celów strategicznych, problemów, potrzeb i potencjałów Partnerstwa

Cel 1. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości		
<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> • bariery dla prowadzenia działalności gospodarczej; • słabo rozwinięty rynek pracy i relatywnie niskie zarobki; • niewykorzystany potencjał rolniczy; • niewykorzystany turystycznie potencjał środowiskowo-przyrodniczy; • niski poziom przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie zasobów lokalnych i lokalnych specjalizacji; • przeciwdziałanie skutkom depopulacji; • wzmocnienie sektora turystyki i szkolnictwa zawodowego dopasowanego do kierunków rozwoju przyjętych w OF Strefy 	<ul style="list-style-type: none"> • zasoby kadrowe i materialne oraz know-how lokalnych grup działania (LGD); • powiatowe urzędy pracy; • oferta edukacyjna szkół średnich; • oferta edukacyjna Centrum

<p>mieszkańców;</p> <ul style="list-style-type: none"> • niska ranga przedsiębiorczości w działalności JST; • niski poziom edukacji młodzieży w zakresie przedsiębiorczości; • słabości organizacji zrzeszających przedsiębiorców; • apatia i utrwalone, negatywne wzorce zachowań w społecznościach popegeerowskich; • odpływ wykwalifikowanej siły roboczej do firm i instytucji funkcjonujących poza obszarem (lepsze warunki pracy i rozwoju osobistego). 	<p>Centralnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • konieczność transformacji gospodarki na przyjazną środowisku oraz opartą na wiedzy. 	<p>Popularyzującego Naukę w Świdwinie;</p>
--	--	--

Cel 2.

Poprawa efektywności zarządzania w JST

<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> • mała atrakcyjność osiedleńcza obszaru OF Strefy Centralnej; • niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru OF Strefy Centralnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie marginalizacji całego obszaru; • wypracowanie zasad i procedur wspólnych działań, • niedobór kadry do pracy w strukturach administracyjnych Partnerstwa; • potrzeby w zakresie lepszej jakości usług publicznych; • konieczność transformacji gospodarki na przyjazną środowisku oraz opartą na wiedzy; • korzystanie z odnawialnych źródeł energii i transformowanie gospodarki OF Strefy Centralnej na bardziej wydajną i ekologiczną; • zintegrowanie działań wokół powiązań liniowych wprost integrujących przestrzennie i funkcjonalnie obszar OF Strefy Centralnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • oferta edukacyjna szkół średnich; • powiatowe urzędy pracy.

Cel 3.**Zrównoważona turystyka oparta na endogenicznych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych**

<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> • degradacja obszarów zielonych w miastach i gminach Partnerstwa; • niska atrakcyjność inwestycyjna OF Strefy Centralnej; • niewykorzystany potencjał warunków do rozwoju turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie atrakcyjności zasobów środowiska naturalnego i właściwe nimi gospodarowanie, ochrona krajobrazu; • wzmocnienie sektora turystyki i szkolnictwa zawodowego dopasowanego do kierunków rozwoju przyjętych w OF Strefy Centralnej; • wzmocnienie wiodących funkcji obszaru OF Strefy Centralnej: usługowej i turystycznej; • eliminacja lub ograniczanie występujących lub potencjalnych konfliktów przestrzennych; • ochrona walorów środowiskowych, przyrodniczych, i kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> • potencjał środowiskowo-przyrodniczy; • usługi ekoturystyczne i agroturystyczne; • obiekty zabytkowe typu pałac Siemczyno, Młyn nad Starą Regą, Pałac Cieszyno; zamek w Świdwinie, zabytkowe centra Czaplinka, Połczyzna Zdroju, Złocieńca • usługi z grupy turystyka wodna; • imprezy i festyny organizowane przez wojsko (np. festyn lotniczy w Świdwinie); • Park Wodny Relax w Świdwinie; • turystyka kajakowa; • Uzdrowisko w Połczyniu Zdroju; • turystyka kwalifikowana; • warunki naturalne do rozwoju wędkarstwa; • zasoby jezior i rzek.

Cel 4.**Rewitalizacja zdegradowanych ekonomicznie i społecznie obszarów wiejskich**

<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> • mała atrakcyjność osiedleńcza obszaru OF Strefy Centralnej; • niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru OF Strefy Centralnej; • niekorzystne zmiany demograficzne i zjawiska społeczne; 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie marginalizacji całego obszaru; • przeciwdziałanie negatywnym skutkom depopulacji; • potrzeby w zakresie usług 	<ul style="list-style-type: none"> • potencjał organizacji społecznych i NGO; • usługi ekoturystyczne i agroturystyczne; • usługi z grupy turystyka wodna; • zasoby kadrowe i materialne oraz know-

<ul style="list-style-type: none"> niekorzystna dostępność komunikacyjna. 	<p>publicznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> zwiększenie poczucia bezpieczeństwa we wszystkich wymiarach życia, pracy i działalności mieszkańców; konieczność transformacji gospodarki na przyjazną środowisku oraz opartą na wiedzy (GOW). 	<p>how lokalnych grup działania (LGD);</p> <ul style="list-style-type: none"> powiatowe urzędy pracy;
--	---	--

Cel 5.

Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> mała atrakcyjność osiedleńcza obszaru OF Strefy Centralnej niekorzystna dostępność komunikacyjna; 	<ul style="list-style-type: none"> potrzeby szybko starzejącej się populacji Strefy Centralnej; potrzeby w zakresie wysokiej jakości usług publicznych; zwiększenie dostępności komunikacyjnej; zwiększenie poczucia bezpieczeństwa we wszystkich wymiarach życia, pracy i działalności mieszkańców; wzmocnienie wiodących funkcji obszaru OF Strefy Centralnej : usługowej i turystycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> oferta edukacyjna szkół średnich powiatowe urzędy pracy. Liczne organizacje społeczne

Cel 6.

Poprawa efektywności energetycznej i odporności na zmiany klimatu

<i>Problemy, na które odpowiada</i>	<i>Potrzeby, do których się odnosi</i>	<i>Potencjał, który wzmacnia lub wykorzystuje</i>
<ul style="list-style-type: none"> wzrastające zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi; wzrost kosztów energii; niewystarczający rozwój sytemu OZE; zwiększone częstotliwości i 	<ul style="list-style-type: none"> konieczność transformacji gospodarki na przyjazną środowisku oraz opartą na wiedzy; korzystanie z odnawialnych źródeł energii i transformowanie energetyczne OF Strefy 	<ul style="list-style-type: none"> oferta edukacyjna szkół średnich; oferta edukacyjna Centrum Popularyzującego Naukę w Świdwinie; zasoby Odnawialnych Źródeł Energii;

dokuczliwości suszy, powodzi, wichur.	<p>Centralnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zintegrowanie polityk niskoemisyjnych i działań związanych z transformacją energetyczną; • ochrona walorów środowiskowych i przyrodniczych oraz kulturowych walorów przestrzeni. • rozwój systemu gospodarki odpadami – selektywna zbiórka odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> • zasoby jezior i rzek.
---------------------------------------	---	---

Źródło: opracowanie własne

2.2 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Kierunki działań to rodzaje planowanych przedsięwzięć, przedstawione w ujęciu ogólnym i odpowiadające zdefiniowanym celom strategicznym. Dla Partnerstwa JST Strefy Centralnej kluczowe kierunki działań zestawiono w Tabeli 2 poniżej.

Tabela nr 2 Kluczowe kierunki działań Partnerstwa dla poszczególnych celów strategicznych.

<p>Cel 1. Poprawa warunków do rozwoju przedsiębiorczości</p>
1.1 Rozwój i wzmocnienie ducha przedsiębiorczości wśród mieszkańców.
1.2 Rozwój szkolnictwa zawodowego dopasowanego do kierunków rozwoju OF Strefy Centralnej i zorientowanego na uzgodnioną przez partnerów specjalizację szkół.
<p>Cel 2. Poprawa efektywności zarządzania w JST</p>
2.1 Zintegrowanie współpracy i zwiększenie aktywności w istniejących już strukturach organizacyjnych (np. PKS Złoceniec, Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, Lokalne Grupy Działania).
2.2 Wybór optymalnych form i poprawa efektywności współpracy administracji samorządowej

z wojskiem i przedsiębiorcami.

2.3 Tworzenie nowych struktur organizacyjnych współpracy w obliczu wyzwań i problemów niemożliwych do rozwiązania przez pojedyncze JST (np. klastry energetyczne, planowanie przestrzenne w skali powiatu a nawet całego obszaru, koordynatorzy powiatowi transformacji energetycznej).

2.4 Integracja gospodarki odpadami. Gospodarka obiegu zamkniętego;

Cel 3.

Zrównoważona turystyka oparta na endogenicznych zasobach przyrodniczych i krajobrazowych

3.1 Wspólne (ponadlokalne) : marka, promocja, produkty i inwestycje turystyczne.

3.2 Rozwój szkolnictwa zawodowego dopasowanego do kierunków rozwoju turystyki.

3.3 Ochrona i odpowiedzialna eksploatacja walorów przyrodniczych i kulturowych walorów przestrzeni.

3.4 Wykorzystanie potencjału organizacyjnego i znaczenia Ochotniczych Straży Pożarnych, Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i Straży Rybackiej dla zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i osobistego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i turystów.

3.5 Wykorzystaniu zasobów wojska do rozwoju niszowych form turystyki.

3.6 Rozwój infrastruktury sprzyjającej ekologicznym formom mobilności mieszkańców i turystów (zeroemisyjny transport zbiorowy i drogi rowerowe ułatwiające dostęp do miejsc atrakcyjnych turystycznie).

Cel 4.

Rewitalizacja zdegradowanych ekonomicznie i społecznie obszarów wiejskich

4.1 Rozwój i wzmocnienie ducha przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi.

4.2 Poprawa jakości, rozszerzenie zakresu i dostępności usług publicznych na wsi.

4.3 Poprawa dostępności komunikacyjnej.

4.4 Rozwój ekonomii społecznej na obszarach popegeerowskich.

Cel 5.

Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

5.1 Zintegrowana oferta transportu publicznego

5.2 Rozwój infrastruktury transportu publicznego (między innymi : centra przesiadkowe, przystanki, parkingi, drogi rowerowe,
5.3 Rozwój różnorodnych form opieki wytchnieniowej.
Cel 6.
Poprawa efektywności energetycznej i odporności na zmiany klimatu
6.1 Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza.
6.2 Transformacja energetyczna gmin z wykorzystaniem OZE oraz nowoczesnych technologii utylizacji zieleni i bioodpadów.
6.3 Termomodernizacja budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej.
6.4 Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych (susze, deszcze nawalne)
6.5 Rozbudowa systemu gospodarki odpadami

Źródło: opracowanie własne

3. Projekty

3.1. Projekty strategiczne/programy wypracowane w ramach programu Centrum Wsparcia Doradczego

W ramach prac nad strategią Partnerstwa Strefy Centralnej, wykonywanych w latach 2020-2021 w ramach pilotażowego programu Centrum Wsparcia Doradczego, zidentyfikowano **16 projektów strategicznych**, które miały realizować cele tej strategii. Nadano im następujące nazwy:

1. Program szkoleniowo-treningowo-mentorski dla pracowników j.s.t. w zakresie organizacji i finansowania przedsięwzięć podnoszących efektywność zarządzania.
2. Utworzenie sieci międzygminnych centrów rozwoju przedsiębiorczości.
3. Modernizacja bazy szkoleniowej i warsztatowej szkół zawodowych, zgodnej z potrzebami lokalnego rynku.
4. Rozwój usług publicznego transportu zbiorowego na obszarze PSC
5. Zrównoważony rozwój funkcji turystycznej obszaru Partnerstwa w oparciu o sieciowe produkty turystyczne.
6. Przygotowanie i realizacja zintegrowanych przedsięwzięć związanych z adaptacją do zmian klimatu i transformacją energetyczną.
7. Budowa/rozbudowa obiektów i instalacji do utylizacji odpadów komunalnych z obszaru PSC.
8. Profilaktyka zdrowotna i badania przesiewowe w kierunku rozpoznania chorób o najwyższej śmiertelności i zachorowalności.
9. Utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego o charakterze regionalnym.
10. Rozwój opieki długoterminowej poprzez zwiększenie liczby miejsc w stacjonarnej opiece długoterminowej na obszarze Partnerstwa.
11. Utworzenie Centrum Wytchnieniowego – ośrodka wsparcia dla opiekunów nieformalnych.
12. Integracja szpitali w Drawsku Pomorskim i Połczynie Zdroju
13. Siewcy nadziei - organizacja sieci ośrodków aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców wsi.
14. Budowa międzygminnego schroniska dla zwierząt.
15. Utworzenie subregionalnego biura planowania przestrzennego.
16. Rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki wodno-ściekowej Partnerstwa Strefy Centralnej.

Projekty te miały cechy ogólnej wizji projektu strategicznego a w niektórych przypadkach po prostu programu działania w określonym obszarze tematycznym. Po przyjęciu w kwietniu 2022 roku *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027* (tzw. ustawy wdrożeniowej), a przede wszystkim po zatwierdzeniu pod koniec 2022 roku przez Komisję Europejską programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027, zaistniały realne warunki formalno-prawne a zarazem potrzeba określenia w strategii Partnerstwa SC listy projektów, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie ze środków UE w perspektywie finansowej 2021-2027. (przede wszystkim z programu FEPZ).

Projekty/programy, ujęte w pierwotnej wersji strategii z 2021 roku, stanowiły bardzo przydatne źródło inspiracji do tworzenia nowych projektów.

Trzy listy takich projektów zostały umieszczone, z odpowiednimi opisami, w punktach 3.2, 3.3 i 3.4 niniejszego rozdziału.

Szesnaście (16) fiszek projektów/programów z 2021 roku, zostało skatalogowanych w zbiorczym Załączniku nr 3 do Strategii ZIT. Stanowią dowód logicznej kontynuacji działań strategicznych w Partnerstwie SC i w dalszym ciągu mogą stanowić podstawę do przygotowania kolejnych projektów.

3.2 Projekty strategiczne, zintegrowane i partnerskie (definicje)

Projekty strategiczne wskazują sposoby rozwiązania określonych problemów lub wzmacniają zidentyfikowane w strategii potencjały.

Każdy projekt strategiczny jest środkiem osiągnięcia jednego lub kilku celów strategicznych. Nastawiony jest na osiągnięcie całości danego celu lub jego części. W niniejszej strategii przez projekt rozumieć należy całość aplikacyjną – pojedyncze przedsięwzięcie, które będzie przedmiotem jednego wniosku o dofinansowanie. Takie podejście jest zgodne z brzmieniem art. 2 p. 22 *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027* (tzw. ustawy wdrożeniowej), który brzmi: [projekt to:] „przedsięwzięcie zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, z określonym początkiem i końcem realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte finansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności albo Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”.

Z punktu widzenia ZIT MOF Strefy Centralnej niezwykle ważne jest właściwe rozumienie pojęcia „**projekt zintegrowany**”. Zgodnie z „*Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027*” **projekt zintegrowany** w ramach instrumentu ZIT powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- ▶ być **projektem partnerskim** w rozumieniu art. 39 *Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*;
- ▶ deklorować **wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu**, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

3.3 Proces identyfikacji i wyboru projektów w ramach ZIT MOF Strefy Centralnej

Proces identyfikacji i wyboru projektów w Partnerstwie Strefy Centralnej dokonał się po zalegalizowaniu wyboru Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jako zinstytucjonalizowanej formy Partnerstwa². Odbył się w kilku etapach, w których aktywny udział brali przedstawiciele JST w Zgromadzeniu Przedstawicieli i Zarządzie ZZSC, członkowie Grupy Roboczej a także członkowie Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych. Całość wspierana była przez ekspertów Związku Miast Polskich i Fundacji Fundusz Współpracy. Wśród etapów tych wymienić należy :

- ▶ Identyfikację **problemów, potrzeb i potencjałów** Partnerstwa Strefy Centralnej, która głównie na etapie diagnostycznym, pozwoliła określić obszary wymagające podjęcia ze strony Partnerstwa szczególnej inetrwencji
- ▶ **Wstępny nabór projektów** drogą elektorniczną za pomocą dedykowanego formularza, zawierającego m.in. opis projektu, uzasadnienie potrzeby jego realizacji w kontekście celów szczegółowych Strategii ZIT
- ▶ Ocenę **merytoryczną** projektów zgłoszonych w naborze pod kątem spełnienia warunków tzw. ustawy wdrożeniowej oraz *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027*.
- ▶ **Pracę operacyjną Grupy Roboczej** przy tworzeniu tzw. *fiszek projektowych*, stanowiących nie tylko wkład merytoryczny do Strategii ZIT, ale także podstawę zawarcia porozumienia terytorialnego z instytucją zarządzającą.

² Uchwała nr XXIII/101/2023 Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej w sprawie zmiany Statutu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej z 14 czerwca 2023 roku zarejestrowana w sierpniu 2023 r. w Dz.U.Woj. Zach. pod pozycją 4471

3.4 Listy projektów

3.4.1 Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT

Lista projektów priorytetowych (vide Tabela nr 3) składa się z dwóch grup projektów. Pierwszą grupę stanowią projekty partnerskie w rozumieniu art. 39 Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej

2021-2027. Na liście są to projekty nr : 9, 23, 24 i 25.

Drugą grupę stanowią pojedyncze projekty poszczególnych gmin i powiatów zintegrowanych w ramach tzw. wiązek projektowych. Do poszczególnych wiązek projektowych przypisano również projekty z listy projektów uzupełniających (vide Tabela nr 4). Opisy wiązek projektowych znajdują się w p. 3.4.5. niniejszego rozdziału.

Tabela nr 3 Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA
1	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Radowo Małe poprzez wymianę źródeł ciepła i montaż instalacji fotowoltaicznej	Radowo Małe
2	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 1 i budynku Publicznego Przedszkola Nr 1 w Świdwinie poprzez ich termomodernizację.	Świdwin g. miejska
3	Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Starostwa Powiatowego poprzez termomodernizację.	Powiat Drawski
4	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków szkół podstawowych na terenie Gminy Kalisz Pomorski poprzez ich termomodernizację oraz montaż instalacji fotowoltaicznej i pomp ciepła.	Kalisz Pomorski
5	Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Starostwa Powiatowego w Łobzie poprzez jego termomodernizację.	Powiat Łobeski

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA
6	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków hali widowiskowo-sportowej w Czaplunku i szkoły podstawowej przy ul. Wałęckiej w Czaplunku poprzez budowę instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła	Czaplinek
7	Zwiększenie efektywności energetycznej w budynku Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Świdwinie poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła.	Powiat Świdwiński
8	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Świdwin poprzez ich termomodernizację.	Świdwin g. wiejska
9	Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i poprawa jakości usług transportu zbiorowego na obszarze Strefy Centralnej (projekt partnerski)	Związek Zach. Strefy Centralnej
10	Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych Powiatu Drawskiego wraz z doposażeniem pracowni	Powiat Drawski
11	Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych wraz z doposażeniem pracowni w Powiecie Świdwińskim	Powiat Świdwiński
12	Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych wraz z doposażeniem pracowni w Powiecie Łobeskim	Powiat Łobeski
13	Modernizacja bazy szkoleniowej i warsztatowej oraz przebudowa i rozbudowa pracowni hotelarskiej w Zespole Szkół w Łobzie, zgodnych z potrzebami lokalnego rynku	Powiat Łobeski
14	Poprawa infrastruktury szkolnictwa zawodowego w Powiecie Drawskim poprzez tworzenie i rozwój warsztatów.	Powiat Drawski
15	Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych poprzez budowę zespołu budynków warsztatów	Powiat Świdwiński

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA
	szkolnych ze stacją diagnostyczną, garażami oraz halą upraw wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu Zespołu Szkół Rolniczych w Świdwinie	
16	Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych poprzez doposażenie Centrum Nauki Cordis w Świdwinie	Powiat Świdwiński
17	Zespół opiekuńczo-mieszkalny w Mielenku Drawskim.	Powiat Drawski
18	Rozwój Centrum Usług Społecznych w Resku oraz usług świadczonych społeczności lokalnej	Resko
19	Rozwój działalności Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin	Świdwin g. wiejska
20	PGR - "Pomoc Generuje Rozwój"	Złocieniec
21	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w formie zdeinstytucjonalizowanej w Domu Pomocy Społecznej w Resku	Powiat Łobeski
22	Rozwój usług transportu indywidualnego door - to - door na terenie Powiatu Łobeskiego	Powiat Łobeski
23	Rozwój sieci dróg rowerowych na obszarze Strefy Centralnej (projekt partnerski).	Związek Zach. Strefy Centralnej
24	Rozwój infrastruktury turystycznej w dorzeczu rzek Drawy i Regi (projekt partnerski).	Związek Zach. Strefy Centralnej
25	Przebudowa, remont, adaptacja i wyposażenie zabytkowych obiektów na potrzeby związane z rozwojem kultury i turystyki na obszarze Strefy Centralnej (projekt partnerski).	Związek Zach. Strefy Centralnej
26	Koszty funkcjonowania Biura ZIT	Związek Zach. Strefy Centralnej

Źródło: opracowanie własne.

3.4.2 Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT

Tabela nr 4 Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA
1	Zwiększenie efektywności energetycznej hali sportowej w Węgorzynie poprzez termomodernizację	Węgorzyno
2	Utworzenie centrum obsługi turystów w nowobudowanej świetlicy w Cieszynie wraz z zagospodarowaniem terenu	Węgorzyno
3	Prace konserwatorskie w parkach zabytkowych w Gminie Węgorzyno.	Węgorzyno
4	Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach szkół na terenie gminy Resko poprzez budowę pomp ciepła oraz wymianę instalacji centralnego ogrzewania.	Resko
5	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez budowę i rozbudowę infrastruktury dróg rowerowych na terenie Gminy Resko	Resko
6	Zagospodarowanie terenów przystani kajakowych nad rzeką Regą w Resku	Resko
7	Modernizacja energetyczna z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przedszkola publicznego w Czaplunku, Miejsko gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Czaplinceckiego Ośrodka Kultury	Czaplunek
8	Zagospodarowanie kąpieliska nad jez. Czaplino w Czaplunku	Czaplunek

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA
9	Rozbudowa i wyposażenie Ośrodka Sportów Wodnych w Czaplunku.	Czaplinek
10	Budowa stacji ładowania pojazdów zeroemisyjnych w Radowie Małym	Radowo Małe
11	Poprawa infrastruktury szkolnictwa zawodowego w Powiecie Drawskim poprzez tworzenie i rozwój warsztatów - etap II	Powiat Drawski
12	Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej powiatu świdwińskiego poprzez termomodernizację i/lub wymianę źródeł ciepła.	Powiat Świdwiński
13	Termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Wojska Polskiego 27 w Świdwinie	Powiat Świdwiński
14	Piecza zastępcza – kompleksowe wsparcie rodzin zastępczych oraz procesu deinstytucjonalizacji w powiecie świdwińskim	Powiat Świdwiński
15	Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych w szkołach ponadpodstawowych w powiecie Świdwińskim	Powiat Świdwiński
16	Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych Centrum Nauki Cordis – II etap	Powiat Świdwiński

Źródło: opracowanie własne.

3.4.3 Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych

Tabela nr 5 Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych (poza instrumentem terytorialnym ZIT).

LP.	TYTUŁ PROJEKTU	WNIOSKODAWCA	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	KIERUNEK DZIAŁAŃ ZE STRATEGII
1	Rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze Strefy Centralnej (projekt partnerski, wieloetapowy)	ZZSC	NFOŚiGW, WFOŚiGW, FEPZ, INNE	3.3, 4.2
2	Przebudowa dróg na obszarze Strefy Centralnej (projekt partnerski, wieloetapowy)	ZZSC	PROW, INNE	4.3
3	Wzmocnienie służb ratownictwa w obszarze Strefy Centralnej, poprzez zakup sprzętu i wyposażenia (projekt partnerski)	ZZSC	NFOŚ, WFOŚ, FEPZ, INNE	3.4
4	Budowa infrastruktury sportowej, turystycznej i remontacja zabytków na obszarze Strefy Centralnej	ZZSC	PROW, FEPZ, INNE	3.1, 3.3
5	Modernizacja instalacji mechanicznego przetwarzania odpadów na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym	MPGO Sp z o.o. w Wardyniu Górnym	Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027	6.5

Źródło: opracowanie własne

3.4.4 Powiązanie pomiędzy projektami – wiązki projektów

Tabela nr 6 Wiązka projektów nr 1: „Plan zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i poprawy jakości powietrza na obszarze Strefy Centralnej – opis powiązań między projektami.

WIĄZKA [1] Plan zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i poprawy jakości powietrza na obszarze Strefy Centralnej

Cel nadrzędny - Zwiększenie atrakcyjności OF SC do zamieszkania, rozwoju i wypoczynku

Cel szczegółowy - Poprawa efektywności energetycznej i odporności na zmiany klimatu

Plan zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i poprawy jakości powietrza na obszarze Strefy Centralnej zakłada realizację projektów przyczyniających się przede wszystkim do promowania efektywności energetycznej i energooszczędności oraz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, a także do poprawy jakości powietrza na obszarze strefy Centralnej wskutek zmniejszenia ich emisji.

- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Radowo Małe poprzez wymianę źródeł ciepła i montaż instalacji fotowoltaicznej.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 1 i budynku Publicznego Przedszkola Nr 1 w Świdwinie poprzez ich termomodernizację.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Starostwa Powiatowego poprzez termomodernizację.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków szkół podstawowych na terenie Gminy Kalisz Pomorski poprzez ich termomodernizację oraz montaż instalacji fotowoltaicznej i pomp ciepła.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Starostwa Powiatowego w Łobzie poprzez jego termomodernizację.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków hali widowiskowo-sportowej w Czaplunku i szkoły podstawowej przy ul. Wałęckiej w Czaplunku poprzez budowę instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła.
- Zwiększenie efektywności energetycznej w budynku Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Świdwinie poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła.
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Świdwin poprzez ich termomodernizację.
- Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację hali sportowej

w Węgorzynie poprzez termomodernizację.

- Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach szkół na terenie gminy Resko poprzez budowę pomp ciepła oraz wymianę instalacji centralnego ogrzewania.
- Modernizacja energetyczna z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przedszkola publicznego w Czaplunku, Miejskogminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Czaplinceckiego Ośrodka Kultury.
- Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej powiatu świdwińskiego poprzez termomodernizację i/lub wymianę źródeł ciepła.
- Termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Wojska Polskiego 27 w Świdwinie

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 7 Wiązka projektów nr 2: „Plan zintegrowanego rozwoju szkolnictwa zawodowego w Strefie Centralnej”

WIĄZKA [2] Plan zintegrowanego rozwoju szkolnictwa zawodowego w Strefie Centralnej

*Cel nadrzędny - Zwiększenie atrakcyjności OF SC do zamieszkania, rozwoju i wypoczynku
Cel szczegółowy – poprawa jakości i dostępności usług publicznych*

Plan zintegrowanego rozwoju szkolnictwa zawodowego w Strefie Centralnej realizowany będzie za pomocą projektów nastawionych na wspieranie równego dostępu do dobrej jakości usług kształcenia i szkolenia a także takich, których celem jest uzupełnienie istniejącej infrastruktury szkolnictwa zawodowego, urządzeń i sprzętu stanowiących wyposażenie warsztatów/ pracowni. Plan zakłada tworzenie i rozwój warsztatów/ pracowni kształcenia praktycznego – w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy a także wsparcie infrastruktury burs i internatów. Zakłada się, że cel zostanie osiągnięty również poprzez wzmocnienie działalności istniejącego Centrum Nauki „Cordis” w Świdwinie poprzez doposażenie wystaw/sal dydaktycznych w nowe/ uzupełnione wyposażenie powiązane ze specjalizacjami OF Strefy Centralnej. Podejmowane w ramach planu działania inwestycyjne i miękkie w poszczególnych szkołach będą względem siebie komplementarne i nie dublujące. Plan przewiduje poza tym :

- a) sukcesywne prowadzenie badań potrzeb pracodawców w zakresie specjalności zawodowych,
- b) utworzenie w ramach PSC stałego kolegium starostów, dyrektorów szkół zawodowych i przedstawicieli pracodawców do opiniowania kierunków zmian w zakresie szkolnictwa zawodowego,
- c) rozwinięcie działalności doradztwa zawodowego w całym partnerstwie (doradztwo zawodowe powinno być realizowane już na poziomie w dwóch ostatnich klasach szkół podstawowych)

- Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach

ponadpodstawowych Powiatu Drawskiego wraz z doposażeniem pracowni.

- Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych wraz z doposażeniem pracowni w Powiecie Świdwińskim.
- Poprawa jakości i dostępności kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych wraz z doposażeniem pracowni w Powiecie Łobeskim.
- Modernizacja bazy szkoleniowej i warsztatowej oraz przebudowa i rozbudowa pracowni hotelarskiej w Zespole Szkół w Łobzie, zgodnych z potrzebami lokalnego rynku.
- Poprawa infrastruktury szkolnictwa zawodowego w Powiecie Drawskim poprzez tworzenie i rozwój warsztatów.
- Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych poprzez budowę zespołu budynków warsztatów szkolnych ze stacją diagnostyczną, garażami oraz halą upraw wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu Zespołu Szkół Rolniczych w Świdwinie.
- Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych poprzez doposażenie Centrum Nauki Cordis w Świdwinie.
- Poprawa infrastruktury szkolnictwa zawodowego w Powiecie Drawskim poprzez tworzenie i rozwój warsztatów - etap II.
- Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych Centrum Nauki Cordis – II etap
- Zwiększenie jakości i dostępności usług publicznych w szkołach ponadpodstawowych w powiecie Świdwińskim

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 8 Wiązka projektów nr 3: „Plan rozwoju usług społecznych na obszarze Strefy Centralnej” – opis powiązań między projektami.

WIĄZKA [3] | Plan rozwoju usług społecznych na obszarze Strefy Centralnej

*Cel nadrzędny - Zwiększenie atrakcyjności OF SC do zamieszkania, rozwoju i wypoczynku
Cel szczegółowy – poprawa jakości i dostępności usług publicznych*

Plan rozwoju usług społecznych na obszarze Strefy Centralnej zakłada realizację projektów, które bezpośrednio dotyczą osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu a także ich rodzin i opiekunów. Projekty przyczynią się do wzrostu jakości życia mieszkańców Strefy Centralnej zarówno w wymiarze usług opiekuńczych, społecznych jak i zdrowotnych. Podniosą także w wydatny sposób jakość i dostępność usług społecznych świadczonych

mieszkańcom Strefy. Część projektów zakłada wzrost kompetencji, wiedzy i umiejętności opiekunów osób niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez udział opiekunów i pracowników CIS-ów w różnego rodzaju szkoleniach i warsztatach organizowanych wspólnie przez JST - wnioskodawców.

- Zespół opiekuńczo-mieszkalny w Mielenku Drawskim.
- Rozwój Centrum Usług Społecznych w Resku oraz usług świadczonych społeczności lokalnej.
- Rozwój działalności Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin.
- PGR - "Pomoc Generuje Rozwój"
- Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w formie zdeinstytucjonalizowanej w Domu Pomocy Społecznej w Resku.
- Rozwój usług transportu indywidualnego door - to - door na terenie Powiatu Łobeskiego
- Rozwój działalności Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin
- Piecza zastępcza – kompleksowe wsparcie rodzin zastępczych oraz procesu deinstytucjonalizacji w powiecie świdwińskim

Źródło: opracowanie własne.

4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT

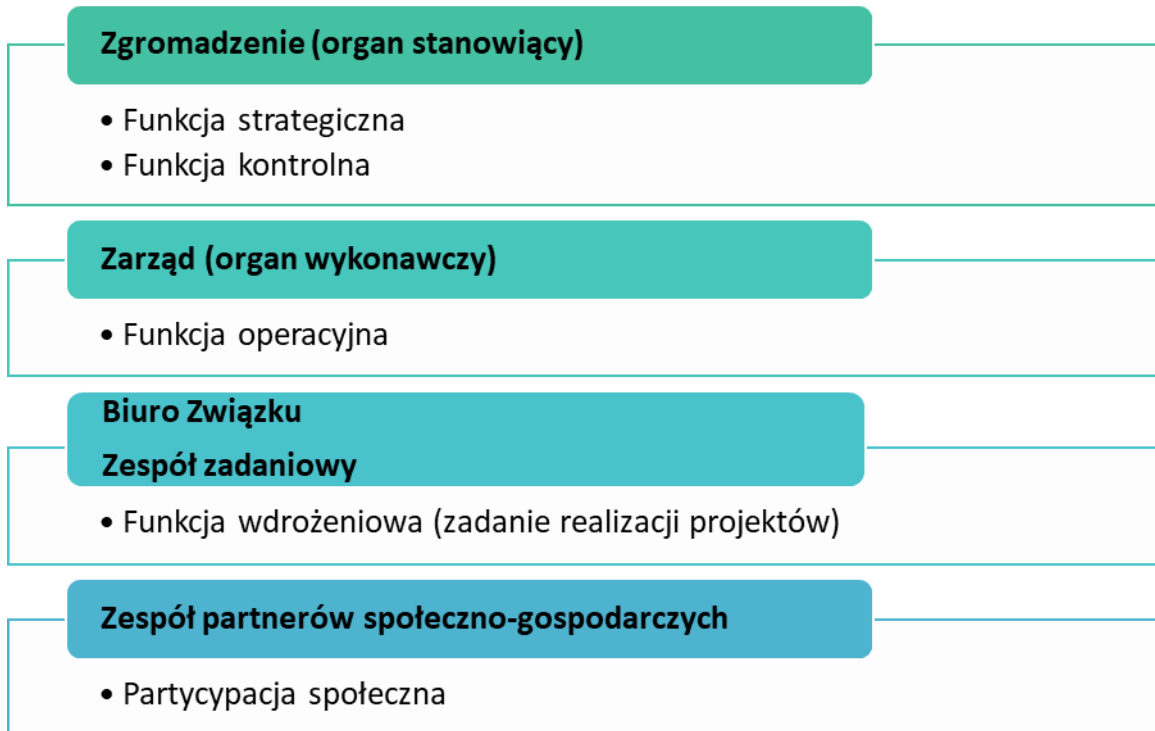
Strategia ZIT będzie realizowana przez Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, którego szczegółowe rozwiązania organizacyjne i prawne określa Statut Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego w dniu 21 sierpnia 2023 r. pod poz. 4471. Decyzję o pełnieniu przez Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej funkcji Związku ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej podjęli członkowie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej w dniu 14 czerwca 2023r., przyjmując Uchwałę nr XXIII/101/2023 Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej w sprawie zmiany Statutu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.

Struktura i zadania organów związku powiatowo-gminnego w zasadniczych kwestiach unormowana jest w przepisach ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym. Szczegółowe i zindywidualizowane rozwiązania przyjęto w Statucie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej. Struktura Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, wynikająca z ustawy oraz Statutu, przewiduje funkcjonowanie dwóch podstawowych organów: Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej – organu stanowiącego i kontrolnego oraz Zarządu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej – jako organu wykonawczego.

Zgromadzenie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej w dniu 11 października 2023r. powołało uchwałą Nr XXVII/112/2023 Zespół Partnerów Społeczno – Gospodarczych.

Zadania stojące przed Związkiem Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jako Związkiem ZIT i środki publiczne, którymi będzie Związek dysponował, samorządowy charakter Związku, potrzeby partycypacji społecznej i włączenia Interesariuszy do realizacji Strategii ZIT i zadań na każdym z etapów ich prowadzenia, skłaniają do budowy prostej, przejrzystej, i funkcjonalnej struktury. Strukturę organizacyjną Związku obrazuje Tabela nr 9.

Tabela nr 9 Model struktury organizacyjnej Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej zarządzającego Strategią ZIT

Źródło: Opracowanie własne.

4.1. Instytucjonalny system wdrażania

4.1.1. Zgromadzenie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Organem stanowiącym Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jest Zgromadzenie Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej. Do właściwości Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania Związku, są to m. in.:

- 1) powoływanie i odwoływanie Zarządu lub poszczególnych jego członków, stanowienie o kierunkach działania Zarządu oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności;
- 2) (...);
- 3) uchwalanie planu finansowego Związku, rozpatrywanie sprawozdań z jego wykonania oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium z tego tytułu;
- 4) (...);
- 5) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych Związku przekraczających zakres zwykłego zarządu dotyczących:

- a) określania zasad zbycia i obciążania nieruchomości gruntowych oraz ich wydzierżawiania lub najmu na okres dłuższy niż 3 lata o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej;
 - b) zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów;
 - c) (...);
 - d) zobowiązań w zakresie inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustaloną corocznie przez Zgromadzenie;
 - e) (...)
- 6) (...);
- 7) powoływanie stałych i doraźnych komisji Zgromadzenia do określonych spraw;
- 8) (...).

W związku z wykonywaniem przez Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej funkcji Związku ZIT, Zgromadzenie stanowi w zakresie:

- a) zatwierdzenia projektu Strategii ZIT oraz projektu jej aktualizacji, zmian oraz innych dokumentów niezbędnych do uchwalenia i realizacji Strategii ZIT,
- b) zatwierdzania wyboru projektów do listy projektów stanowiących integralną część Strategii ZIT,
- c) upoważnienia Zarządu Związku do przedkładania Strategii ZIT do zaopiniowania właściwemu ministrowi ds. rozwoju regionalnego i IZ FEPZ lub innej właściwej instytucji zarządzającej programem lub funduszem i innych czynności związanych z realizacją Strategii ZIT.

W ujęciu Związku ZIT zadaniem Zgromadzenia będzie m.in. :

- określenie celów strategicznych;
- reprezentowanie interesów społeczności samorządowej Związku ZIT;
- podejmowanie decyzji dotyczących procesu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii ZIT oraz zatwierdzanie dokumentów sprawozdawczych;
- podejmowanie decyzji dotyczących modyfikacji Strategii oraz zatwierdzanie modyfikacji Strategii ZIT;
- nadzór funkcyjny i jakościowy nad pracą Zarządu.

4.1.2. Zarząd Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Organem wykonawczym Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jest Zarząd Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej-

W sprawach związanych z wykonywaniem funkcji Związku ZIT, Zarząd:

- 1) koordynuje pracami w programowaniu działań dla ZIT MOF Strefy Centralnej,
- 2) opracowuje projekt Strategii ZIT oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji Strategii ZIT, a także zmian i modyfikacji Strategii ZIT oraz uzgadnia ich treść z uczestnikami Związku,
- 3) przedkłada Strategię ZIT do zaopiniowania właściwemu ministrowi ds. rozwoju regionalnego i IZ FEPZ lub innej właściwej instytucji zarządzającej programem lub funduszem,
- 4) wykonuje inne czynności związane z realizacją Strategii ZIT,

5) informuje uczestników Związku o przypadkach, które mogą mieć wpływ na prawidłową i terminową realizację powierzonych projektów.

Za bezpośrednią realizację Strategii ZIT odpowiedzialny będzie zatem Zarząd Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej. Zarząd wyposażony został w uprawnienia do podejmowania kluczowych decyzji i dysponowania zasobami niezbędnymi do wdrożenia Strategii ZIT oraz zdolność do właściwego reprezentowania interesów społeczności samorządowej. Zarząd będzie udzielać formalnych wytycznych oraz nieformalnych rad i wskazówek oraz będzie wspierał wdrażanie Strategii ZIT swoim zaangażowaniem.

Zarząd będzie odpowiedzialny za długoterminowy nadzór nad wdrażaniem Strategii ZIT, a także za nadzór nad jej monitoringiem oraz ewaluacją. Oznacza to kontrolę na poziomie operacyjnym, w tym zgodności z przyjętymi celami, zasadami i utrzymaniem założonych ram: zakresu, kosztów i terminów czasowych oraz inicjowanie niezbędnych modyfikacji zapisów Strategii ZIT. Zarząd będzie również odpowiedzialny za lobbowanie na rzecz Strategii ZIT, szczególnie na poziomie wojewódzkim i krajowym.

W ujęciu szczegółowym zadaniem Zarządu będzie m.in. :

- formułowanie opinii i wiążących rekomendacji w zakresie przygotowania, realizacji oraz zmiany Strategii ZIT;
- inicjowanie niezbędnych modyfikacji zapisów Strategii ZIT;
- podejmowanie kluczowych decyzji i dysponowanie kluczowymi zasobami niezbędnymi do wdrożenia Strategii ZIT;
- udzielanie formalnych wytycznych oraz nieformalnych rad i wskazówek w celu wsparcia wdrażania Strategii ZIT;
- lobbowanie na rzecz Strategii ZIT, szczególnie na poziomie wojewódzkim i krajowym;
- nadzór nad pracami i kierowanie realizacją zadań prowadzonych przez Biuro Związku i Zespoły zadaniowe.

Przy realizacji Strategii ZIT będą uwzględnione opinie, uwagi, sugestie i propozycje Zespołu Partnerów Społeczno Gospodarczych pełniącego funkcję konsultacyjno – opiniodawczą. W celu zachowania transparentności projekt Strategii ZIT zostanie poddany konsultacjom poprzez wywieszenie na stronach internetowych wszystkich gmin oraz powiatów - członków Związku ZIT.

4.1.3. Biuro Związku

Ważnym elementem struktury wykonawczej, którego pracami kieruje Przewodniczący Zarządu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej, jest Biuro

Związku. Biuro i pracownicy Biura Związku pełnią rolę personelu realizującego zadania merytoryczne związane z realizacją Strategii ZIT i projektów strategicznych. Osoby pracujące w Biurze Związku współpracują merytorycznie z Zespołami Zadaniowymi, realizują prace organizacyjne na rzecz Związku, dbają o ciągłość realizacji zadań, organizują i wspierają pracę Zespołów Zadaniowych. W obszarze wdrażania Strategii ZIT, Biuro Związku będzie odpowiedzialne za:

- realizację projektów ujętych w Strategii ZIT we współpracy z Zespołami Zadaniowymi;
- aktualizację Strategii ZIT;
- przeprowadzenie działań informacyjno – promocyjnych dotyczących wdrażania Strategii ZIT;
- poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania Strategii ZIT(projektów);
- wykonywanie innych czynności niezbędnych do prawidłowego wdrażania Strategii ZIT.

Biuro Związku będzie realizować również zadania w zakresie monitoringu i ewaluacji opisane Rozdziale 6-ym.

Działalność Biura Związku będzie raportowana do Zarządu Związku. Biuro Związku wraz z Zespołami Zadaniowymi realizować będą przedsięwzięcia zgodnie z zakresem, harmonogramem i kosztami, raportując postępy wdrażania, ryzyko i materializację ryzyka oraz zmiany w projekcie.

4.1.4. Zespół Zadaniowy

Zespół Zadaniowy został powołany przez Zarząd Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej do wstępnego wyboru i monitorowania realizacji projektów lub wiązki projektów wynikających ze Strategii ZIT .

Zespół tworzą pracownicy Biura Związku, oraz pracownicy urzędów gmin i powiatów uczestniczących w Związku ZIT.

Regulamin i zasady organizacji pracy Zespołu Zadaniowego zostały ujęte w uchwale nr 176/2023 z dnia 6 września 2023 r. Zarządu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej

Do prac w Zespołach Zadaniowych mogą być również włączane osoby będące specjalistami i ekspertami a nie będące pracownikami Biura Związku i urzędów gmin oraz powiatów uczestniczących w Związku.

Do zadań Zespołów zadaniowych należy m.in.:

- wstępny wybór projektów strategicznych i uzupełniających oraz stworzenie wiązek projektów;
- monitorowanie i ewaluacja realizacji Strategii ZIT i poszczególnych projektów;

- współpraca z lokalnymi społecznościami, uczestnikami Związku ZIT, a także Biurem Związku ZIT.

4.1.5. Zespół partnerów społeczno-gospodarczych

Zespół partnerów społeczno-gospodarczych to organ statutowy Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej powoływany przez Zgromadzenie Związku, które ustala przedmiot ich działania oraz skład osobowy. Zespół partnerów społeczno-gospodarczych stanowi organ doradczy, konsultacyjny i opiniodawczy dla pozostałych organów Związku.

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem zasobów <https://www.flaticon.com/>

Zespół partnerów społeczno-gospodarczych poszerza strukturę Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej jako Związku ZIT o: przedstawicieli :

- partnerów gospodarczych i społecznych (np. organizacji przedsiębiorców, związków zawodowych/branżowych, izb gospodarczych, inkubatorów technologicznych, ośrodków szkoleniowo-doradczych, itp);
- społeczeństwa obywatelskiego, tj. szeroko rozumianego sektora organizacji pozarządowych, w tym także podmiotów ekonomii społecznej;
- innych podmiotów, na które może oddziaływać realizacja Strategii ZIT, np.: podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska, reprezentantów instytucji kultury, ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego, itp.

Od partnerów oczekuje się zaangażowania w zakresie opiniowania zapisów Strategii ZIT na etapie jej tworzenia oraz wdrażania.

Wszystkie organy struktury Związku są zobowiązane do współdziałania z Zespołem społeczno-gospodarczym.

4.2. Procedura zmiany dokumentu

Procedura zmiany dokumentu ma na celu dostosowanie zapisów dokumentu do zmian zachodzących w otoczeniu lub zmian wynikających z dynamiki realizacji zapisów dokumentu. Propozycję zmiany dokumentu będą mogli zgłosić:

- Przewodniczący Zarządu Związku w imieniu Zarządu Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej;
- każdy delegat Zgromadzenia Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.

Wniosek o zmianę będzie musiał w szczególności zawierać uzasadnienie wnioskowanej zmiany. Wniosek będzie musiał uzyskać bezwzględną większość głosów Zgromadzenia Przedstawicieli Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii ZIT

5.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii ZIT

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji celów strategicznych, projektów i powstających w ich ramach produktów. Polega ono na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji programów i projektów strategicznych i skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Głównymi obszarami monitorowania są wyznaczone wskaźniki. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań³.

Organem monitorującym proces strategiczny, w tym: stopień realizacji projektów, osiągnięcie założonych w strategii celów i wskaźników, a także zatwierdzającym postępy we wdrażaniu strategii terytorialnej i wskazującym wagę okoliczności wpływających na podejmowane w procesie działania, będzie Zarząd Związku ZIT.

Zespół Zadaniowy składający się z pracowników Biura Związku i pracowników JST-cłonków Związku ZIT opracowywać będzie cyklicznie (co dwa lata) „**Raport o stanie realizacji strategii terytorialnej**”.

Zakres merytoryczny i organizacyjny prac nad raportem będzie obejmował:

- ▶ zmiany społeczno-gospodarcze OF Strefy Centralnej, w szczególności uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju;
- ▶ szczegółowe wskaźniki i sposób pozyskania danych;

³ „System monitorowania i ewaluacji strategii. Nowotarski – nowatorski. Samorząd zorientowany projektowo”, Nowy Targ 2012, s. 19.

- ▶ analizę zmian wartości wskaźników realizacji celów strategicznych;
- ▶ informację nt. realizacji projektów, analiza (finansowego i rzeczowego) postępu realizacji projektów;
- ▶ funkcje podmiotów współpracujących na poziomie projektów i gmin;
- ▶ sprawozdanie z wykonania budżetu (jeśli zasadne).

Raporty o stanie realizacji strategii terytorialnej będą zatwierdzane przez Zgromadzenie Przedstawicieli Związku ZIT, a wnioski z raportu stanowiąc będą podstawę realizacji działań ewaluacyjnych lub zmiany mechanizmów realizacji strategii, jak i modyfikacji zakresu i sposobu realizacji projektów.

5.2 Monitoring i sprawozdawczość w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych wynikających z porozumienia terytorialnego

Warunkiem realizacj niniejszej strategii terytorialnej z wykorzystaniem środków z programu regionalnego FEPZ na lata 2021-2027 jest podpisanie z Zarządem Województwa Zachodniopomorskiego, pełniącym funkcję Instytucji Zarządzającej tym programem, porozumienia terytorialnego, którego celem będzie:

- 1) uzgodnienie zasad i zakresu wsparcia realizacji Strategii ZIT w ramach FEPZ;
- 2) określenie przedsięwzięć priorytetowych, ważnych dla rozwoju obszaru objętego Porozumieniem, wyrażających wspólne interesy Partnerstwa JST i realizujących cele wyznaczone w Strategii ZIT oraz zgodnych z celami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa;
- 3) przygotowanie przedsięwzięć priorytetowych, o których mowa w pkt 2, umożliwiające złożenie wniosków o dofinansowanie w terminach określonych w Porozumieniu;
- 4) realizacja przedsięwzięć priorytetowych, o których mowa w pkt 2, umożliwiająca złożenie wniosków o płatność w terminach określonych w Porozumieniu;
- 5) wzmocnienie powiązań i współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi Partnerstwo JST oraz partnerami społecznymi, gospodarczymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu równomiernego rozwoju całego obszaru Partnerstwa JST.

Zgodnie z zapisami projektu porozumienia, Związek ZIT MOF Strefy Centralnej jako zinstytucjonalizowana forma Partnerstwa JST zobowiązany będzie prowadzić

monitoring stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych oraz przygotowywać i przekazywać Instytucji Zarządzającej sprawozdania w tym zakresie.

Sprawozdania z przebiegu procesu przygotowania przedsięwzięć priorytetowych do realizacji przekazywane będą w cyklu kwartalnym. Związek do 10 dnia miesiąca następującego po zakończeniu każdego kwartału przedkładać będzie Instytucji Zarządzającej sprawozdanie według stanu na koniec kwartału. W sprawozdaniach będą ujmowane te przedsięwzięcia priorytetowe, dla których nie złożono jeszcze wniosku o dofinansowanie.

Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć priorytetowych przekazywane będą w cyklu rocznym. Związek do 30 dni po zakończeniu każdego roku kalendarzowego przedkładać będzie Instytucji Zarządzającej sprawozdanie według stanu na koniec roku. Sprawozdania będą przekazywane do czasu złożenia wniosku o płatność końcową dla ostatniego przedsięwzięcia priorytetowego.

Instytucja Zarządzająca będzie mogła ponadto ustalić inne zasady monitoringu i sprawozdawczości niż określone w porozumieniu, o czym poinformuje Związek.

Zespół Zadaniowy składający się z pracowników Biura Związku i pracowników JST- członków Związku ZIT odpowiadać będzie za systematyczny monitoring procesu przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych, w tym:

- tworzenie raportów o stanie przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych – raz na kwartał;
- tworzenie sprawozdań z realizacji przedsięwzięć priorytetowych w trybie rocznym;

Tabela nr 10 Schemat raportowania stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych w ZIT MOF Strefy Centralnej

Kto raportuje	Do kogo raportuje	Szczegóły
Zespół Zadaniowy	Zarząd Związku ZIT	Kwartalne raporty o stanie przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych .
Zespół Zadaniowy	Zarząd Związku ZIT	Roczne raporty z realizacji przedsięwzięć priorytetowych.

Źródło: Opracowanie własne.

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym aspektem funkcjonowania systemu ewaluacji strategii będzie jego powiązanie z systemem monitorowania i prowadzoną sprawozdawczością. Informacje i dane pochodzące z monitorowania zostaną wykorzystane do koordynacji i wzajemnego wsparcia systemu ewaluacji.

Proces ewaluacji strategii będzie uruchamiany przez Zarząd Związku ZIT lub na wniosek Zgromadzenia Przedstawicieli Związku ZIT. Realizatorem przygotowania ewaluacji będzie Biuro ZIT, korzystające ze wsparcia ekspertów wewnętrznych (pracownicy administracji członków Związku ZIT) lub ekspertów zewnętrznych.

Wykorzystanie danych w procesie ewaluacji będzie polegało na uzyskaniu dostępu do danych pozyskanych i gromadzonych w ramach procesu monitorowania, statystyki publicznej i Monitora Rozwoju Lokalnego.

Ocena strategii terytorialnej ZIT MOF Strefy Centralnej powinna opierać się na kryteriach:

- ▶ trafności - w jakim stopniu cele i narzędzia Partnerstwa odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru,
- ▶ skuteczności - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte,
- ▶ trwałości - ciągłości efektów, wpływ i oddziaływanie,
- ▶ efektywności - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści,
- ▶ użyteczności - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Realizacja procesu ewaluacji powinna dotyczyć:

- ▶ **ewaluacji on-going** – prowadzonej co dwa lata, w oparciu o raporty z realizacji strategii warunkujące zmiany. Ewaluacja on-going dostarczy rekomendacji ws. modyfikacji, zaniechania lub uruchomienia projektów, a także pomoże w weryfikacji i aktualizacji celów oraz mechanizmów realizacji strategii.
- ▶ **ewaluacji mid-term** – w 2027 r. w celu oceny efektów wdrażania strategii w trakcie realizacji. Ewaluacja mid-term zostanie przeprowadzona w zakresie analizy pierwszych produktów i rezultatów, co pozwoli ocenić efekty wdrażania. Taki rodzaj ewaluacji wskaże, w jaki sposób założenia strategii przekładane są na działania i określi konieczność przeprowadzania zmian.
- ▶ **ewaluacji ex-post** – która powinna odbyć się po zakończeniu procesu realizacji strategii, a więc po 2030 r. Ewaluacja ex-post pozwoli podsumować

i ocenić cały proces wdrażania strategii. Określi ponadto czynniki wpływające na sukces lub niepowodzenie interwencji oraz jej efekty, w szczególności wpływ na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej MOF Strefy Centralnej.

Wyniki procesu ewaluacji, w tym wnioski i wynikające z nich rekomendacje, podlegać będą upublicznieniu.

5.4. Wskaźniki realizacji strategii ZIT

Dla potrzeb monitoringu i ewaluacji realizacji Strategii ZIT sformułowane zostały wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych celów strategicznych. Ich źródłem są zapisy Szczegółowego Opisu Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Tym samym system monitoringu Strategii ZIT zachowuje spójność z ukierunkowaniem i koncentracją interwencji na poziomie regionalnym oraz zdiagnozowanymi potrzebami i usystematyzowaną metodą ich badania i zaspokajania. Porównywalność z ogółem interwencji na poziomie FEPZ pozwoli efektywnie wdrożyć planowaną interwencję.

Za produkt uważa się materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach projektu, np. droga, budynek, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

Rezultaty to bezpośrednio materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. osoby zaangażowane w aktywność, spadek zużycia energii, oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób itp.

Przyjęta wartość początkowa realizacji poszczególnych wskaźników dotyczy stopnia zaawansowania działań w ramach Strategii ZIT, a nie bezwzględnego poziomu ich dotychczasowego osiągnięcia wartości na obszarze Partnerstwa. Realizacja zdecydowanej większości przyjętych wskaźników produktów i rezultatów wynikać będzie bezpośrednio z realizacji projektów zintegrowanych określonych i uszczegółowionych w kartach przedsięwzięć – interaktywnym formularzu opracowanym przez Instytucję Zarządzającą. Warto jednak zaznaczyć, że Strategia ZIT MOF Strefy Centralnej dotyczy również obszarów, które nie są przedmiotem interwencji w ramach FEPZ i w związku z tym nie są w tym programie owskaźnikowane. W takich przypadkach źródłem inspiracji do określenia wskaźników realizacji danego celu, działania lub projektu były między innymi BDL i MRL lub wskaźniki określone wprost przez Partnerstwo JST Strefy Centralnej.

Tabela nr 11 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 1 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 1			
POPRAWA WARUNKÓW DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
		Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych)	
		0 szt.	Min. 2 szt.

Źródło: opracowanie własne FM.

Tabela nr 12 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 2 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 2			
POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA W JST			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	
0 podm.	Min. 15 podm.	0 os.	Min 50 000 os.
		Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym	
		0 podm.	Min. 10 podm.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 13 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 3 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 3			
ZRÓWNOWAŻONA TURYSTYKA OPARTA NA ENDOGENICZNYCH ZASOBACH PRZYRODNICZYCH I KRAJOBRAZOWYCH			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem		Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem	

0 os.	Min. 1 000 os. w 2027 r.	0 szt.	Min. 2 szt.
Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych		Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	
0 os.	Min. 1 000 os. w 2027 r.	0 os.	Min. 1 000 os.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 14 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 4 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 4			
REWITALIZACJA ZDEGRADOWANYCH EKONOMICZNIE I SPOŁECZNIE OBSZARÓW WIEJSKICH			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
		Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych)	
		0 szt.	Min. 2 szt.

Źródło: opracowanie własne FM.

Tabela nr 15 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 5 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 5			
POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej		Wspierana infrastruktura rowerowa	
0 użyt.	Min 1000 w 2027 r.	0 km.	Min. 5 km. W 2027 r.
Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie		Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	
0 os.	Min. 10 w latach 2025-2027 r.	0 os.	Min. 1 000 os. w latach 2025- 2027 r.

Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu		Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	
0 os.	10 os.	0 os.	Min. 100 os.
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej		Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	
0 miejsc	Min. 2 miejsca	0 os.	Min. 100 miejsc w latach 2025-2027
Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego		Liczba przebudowanych i rozbudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	
0 os.	Min. 10 000 os. w 2027 r.	0 szt.	1 szt.
		Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej	
		0 szt.	Min 2 szt.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 16 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 6 celu strategicznego.

CEL STRATEGICZNY 6			
POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I ODPORNOŚCI NA ZMIANY KLIMATU			
WSKAŹNIK REZULTATU		WSKAŹNIK PRODUKTU	
WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA	WARTOŚĆ BAZOWA	WARTOŚĆ DOCELOWA
Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza		Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	
0 os.	10 000 os. w 2027 r.	0 szt.	Min. 8 szt. w 2027 r.
Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej			
0 GJ/rok	Min. 1 000 GJ w 2027 r		

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Przygotowanie i realizacja Strategii ZIT zakłada współuczestnictwo Interesariuszy. W tworzeniu Strategii OF Strefy Centralnej zaangażowani zostali mieszkańcy, w tym przedstawiciele biznesu, rolników, organizacji pozarządowych, radni samorządowi a także lokalne autorytety wskazane przez wójtów, burmistrzów i starostów.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii ZIT

Udział mieszkańców i interesariuszy w tworzeniu Strategii ZIT był znaczący i można go podzielić na dwa etapy :

Etap I związany z pracami nad Strategią Partnerstwa Strefy Centralnej, w ramach pilotażowego programu CWD, który polegał między innymi na :

- udziale w badaniach społecznych , w które zaangażowano różne grupy respondentów. I tak:
 - w ogólnym badaniu opinii nt. PSC wzięło udział 3 384 mieszkańców obszaru (1 825 wypełniło ankiety do końca),
 - w badaniu opinii młodzieży swoimi poglądami podzieliło się 429 uczniów ostatnich klas szkół średnich z tego obszaru.
 - w badaniu zbierającym opinię lokalnych liderów uczestniczyły 63 osoby,
- udziale w konsultacjach internetowych projektów raportu diagnostycznego i Strategii PSC, które zawieszono były na stronach internetowych wszystkich 19-u JST oraz niektórych organizacji społecznych (między innymi LGD-ów). W wielu JST projekty obydwu dokumentów przesłano na skrzynki e-mailowe członków rad gminnych i powiatowych. Z konsultacji internetowych sporządzono protokół zgłoszonych uwag i propozycji, których rozstrzygnięcie powierzono Radzie Partnerstwa.
- udziale w bezpośrednich spotkaniach wykonawców strategii z lokalnymi liderami wskazanymi przez wójtów, burmistrzów i starostów (odbyły się dwa takie spotkania - w Drawsku Pomorskim i w Łobzie)

- udziale w warsztatach strategicznych, których 8 przeprowadzono z udziałem członków Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej, zaproszonych lokalnych liderów, przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego WZ i organizacji społecznych (min. LGD-ów i LOT-ów), dowódców jednostek wojskowych z Drawska Pomorskiego, Kalisza Pomorskiego i Złocieńca, komendantów powiatowych Policji, Straży Pożarnej i OSP oraz przedstawicieli innych instytucji (min. Powiatowych Urzędów Pracy); warsztaty miały ogromne znaczenie w procesie artykułowania propozycji celów strategicznych i koncepcji projektów strategicznych.
Załącznik nr 4 zawiera wykaz przeprowadzonych warsztatów wraz z tematyką, prelegentami oraz miejscem i datą ich przeprowadzenia;
- udziale w spotkaniach członków GR i RP, które odbywały się bezpośrednio w siedzibach starostw w Łobzie, Drawsku Pomorskim i w Świdwinie oraz w formule on-line; spotkania poświęcone były przede wszystkim wyrażeniu opinii do projektów : raportu diagnostycznego, kierunków działania oraz celów i listy projektów strategicznych przygotowanych przez doradców Partnerstwa na podstawie wyników prac warsztatowych. W trakcie spotkań zgłoszono szereg uwag, które okazały się szczególnie pomocne w formułowaniu zapisów fiszek projektowych i zapisów poszczególnych treści rozdziałów strategii.

Etap II związany z pracami nad modyfikacją i dostosowaniem Strategii Partnerstwa Strefy Centralnej do realiów Związku ZIT, który polegał między innymi na :

- włączeniu Zespołu Partnerów Społeczno – Gospodarczych do prac nad przygotowaniem projektu a następnie realizacją i monitorowaniem Strategii Związku ZIT. W okresie dotyczącym opracowania strategii Zespół wydał opinię do projektu strategii oraz list projektów priorytetowych i uzupełniających, odbywając w międzyczasie spotkań roboczych z udziałem pracowników Biura Związku oraz doradców Związku Miast Polskich i Fundacji Fundusz Współpracy,
- upublicznieniu Strategii ZIT na stronach internetowych Związku i gmin członkowskich Związku i umożliwieniu w ten sposób mieszkańcom Strefy Centralnej wyrażeniu opinii i zgłoszeniu uwag do Strategii (upublicznienie odbyło się w okresie od do lutego 2024 roku. Raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych stanowi załącznik nr 7.

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii ZIT

Współdziałanie interesariuszy w realizacji Strategii ZIT jest jednym z warunków jej sukcesu. Organizatorem działań włączających poszczególne grupy interesariuszy w proces realizacji Strategii ZIT będzie Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.

Związek dysponując odpowiednimi zasobami kadrowymi i finansowymi uruchomi system stałej, dwukierunkowej komunikacji między Związkiem a interesariuszami z wykorzystaniem mediów elektronicznych (np. e-biuletyn, e-ankiety).

Inne sposoby angażowania interesariuszy w bieżącą realizację, a także ocenę postępu wdrażania Strategii ZIT będą polegać na uruchomieniu:

- a) systemu zbierania, selekcji i wsparcia realizacji wartościowych przedsięwzięć lokalnych wzmacniających efekty realizacji projektów strategicznych (np. niektóre projekty wybrane do realizacji w ramach gminnych budżetów obywatelskich);
- b) serii tzw. paneli obywatelskich lub badań sondażowych w kwestiach wymagających ważnych (długofalowych / kosztochłonnych) decyzji dotyczących całego obszaru Partnerstwa;
- c) badań sondażowych i ankiet wśród usługobiorców, oceniających poszczególne etapy realizacji Strategii ZIT – raz do roku;

Dla poszerzenia dialogu nt. stojących przed Związkiem ZIT wyzwań i dla nadania im wymiaru ponadlokalnego, a nawet ponadregionalnego, warto podjąć się organizacji cyklicznego (raz na dwa lata) **Kongresu Obywatelskiego Strefy Centralnej**, który mógłby gromadzić szerokie grono mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji i organizacji z obszaru OF Strefy Centralnej.

Taki kongres powinien stanowić szeroką płaszczyznę do dyskusji na temat aktualnej sytuacji i uwarunkowań społeczno-gospodarczych, a także pożądanego kierunku zmian na obszarze Strefy Centralnej. Tym samym powinien pełnić rolę jednego z weryfikatorów postępu realizacji Strategii ZIT a także źródłem inspiracji do dokonywania pożądanego zmian (aktualizacji).

6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów Strategii ZIT

Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów Strategii ZIT polegać będzie na :
zapewnieniu szerokiego udziału mieszkańców w :

- badaniach sondażowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania Strategii ZIT;

- badaniach fokusowych dot. zmian jakości życia na obszarze OF Strefy Centralnej w okresie 10 lat wdrażania Strategii ZIT;
- debatach z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań;

Organizatorem wszystkich przedsięwzięć będzie Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.

7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania projektów

Finalna ocena stopnia powodzenia projektów wpisanych do Strategii ZIT zależy będzie m.in. od zapewnienia odpowiednich środków finansowych na ich realizację.

Wśród potencjalnych źródeł finansowania projektów znajdują się zarówno środki pochodzące z zasobów własnych partnerstwa jak i ze źródeł zewnętrznych

7.1 Środki zewnętrzne

Zasadniczym, zewnętrznym źródłem finansowania projektów będą środki w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji w Polsce Polityki Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Umowa ta warunkuje ścieżkę wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA).

Partnerstwo Strefy Centralnej będzie mogło skorzystać ze środków EFRR, EFS+, FS oraz EFMRA, które będą dostępne w ramach następujących programów:

- ▶ Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (FEPZ);
- ▶ Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS);
- ▶ Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG);
- ▶ Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC);
- ▶ Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS);
- ▶ następcza Programu Operacyjnego Ryby;
- ▶ Programy INTERREG (głównie Południowy Bałtyk; Region Morza Bałtyckiego; Europa Środkowa oraz Interreg EUROPA; URBACT IV).

Plan strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 wspierać będzie w ramach tzw. II filara, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Zaangażowane zostaną na ten cel środki *Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (EFRROW). Należy założyć, że niektóre projekty Strategii ZIT mogłyby zostać sfinansowane z tego źródła, ponieważ poza gminą miejską Świdwin,

pozostałe gminy OFSC mają status gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich z istotnym znaczeniem rolnictwa. W ramach PROW przewiduje się współfinansowanie między innymi inwestycji w zakresie małej infrastruktury turystycznej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej a także krótkich łańcuchów dostaw.

Wśród potencjalnych, zewnętrznych źródeł finansowania Strategii ZIT należy także wyróżnić :

- ▶ Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany przez rząd na podstawie ogłoszonego w maju 2020 r. Europejskiego Planu Odbudowy,
- ▶ Fundusze EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego) i fundusze norweskie,
- ▶ wiodące krajowe linie finansowania, w tym m.in.: Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Program Odbudowy Zabytków, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

Oprócz ww. źródeł i instrumentów finansowania Strategii ZIT należy brać pod uwagę także całe spektrum programów rządowych (np. programy Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, itd.) a także środki prywatne, którymi dysponują instytucje finansowe (np. w formie kredytów) oraz inni inwestorzy zainteresowani udziałem w przedsięwzięciach np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Najpewniejszym zewnętrznym źródłem finansowania projektów ZIT MOF Strefy Centralnej są środki zagwarantowane w ramach programu FEPZ 2021-2027. Dla ZIT MOF Strefa Centralna określona została w nim kwota alokacji w wysokości **28 482 554,1 EUR**, w tym :

- ▶ 8 286 662,67 EUR w ramach Celu Polityki CP2,
- ▶ 5 506 627,13 EUR w ramach Celu Polityki CP4,
- ▶ 14 689 264,30 EUR w ramach Celu Polityki CP5,

7.2 Ramy finansowe dla Partnerstwa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefa Centralna

Podstawą do oceny możliwości finansowych były dane z wieloletnich prognoz finansowych opublikowanych przez Ministerstwo Finansów wg stanu na dzień 30.06.2023 roku⁴. W Tabeli 20 zaprezentowano dane finansowe dla okresu 2023-2030, jednak ze względu na to, że 2023 rok jest zaawansowany w zakresie realizacji budżetu, łączny potencjał inwestycyjny obliczono dla lat 2024-2030. W ramach oceny potencjału finansowego zwrócono szczególną uwagę na:

- zdolność poszczególnych JST do spłaty i obsługi nowego długu (dotychczas nieplanowanego),
- poziom wydatków majątkowych, które nie zostały rozdysponowane na przedsięwzięcia wieloletnie,
- wynik operacyjny netto jako miara o charakterze informacyjnym.

Łączny potencjał finansowy wszystkich JST w latach 2024-2030 został oszacowany na poziomie 497,3 mln zł (w tym najwyższą wartość uzyskano dla gminy Drawsko Pomorskie w kwocie 77,6 mln zł).

Na łączny (skumulowany) potencjał finansowy składają się następujące pozycje: zdolność do spłaty i obsługi nowego długu⁵ (230,6 mln zł) i kwota niepodzielonych wydatków majątkowych⁶ (266,7 mln zł). Prognozowany skumulowany wynik operacyjny netto⁷ kształtuje się na poziomie 250,8 mln zł.

⁴ Na moment opracowania niniejszych ram finansowych była to najnowsza dostępna i kompletna baza opublikowana na BIP MF.

⁵ **Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu** – określa „zapas” w zakresie poziomu spłaty długu wraz z kosztami jego obsługi (odsetkami) w poszczególnych latach. Skumulowana wartość wskazuje na przybliżoną wartość nowego długu (wraz z kosztami jego obsługi) w analizowanym okresie, który może jeszcze zaciągnąć dana JST.

⁶ **Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych** – określa wielkość środków na wydatki majątkowe, które nie zostały zaangażowane na zadania wieloletnie (ujmowane w załączniku przedsięwzięć do WPF). Tym samym jest to wartość wydatków majątkowych, która może zostać przeznaczona na realizację projektu w poszczególnych latach (pod warunkiem rezygnacji z realizacji zadań jednorocznych).

⁷ **Wynik operacyjny netto** – różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi pomniejszona o rozchody z tytułu spłaty długu. Wartość wyniku operacyjnego netto informuje o wysokości środków finansowych, które mogą zostać przeznaczone na wydatki majątkowe. Jest to szczególnie istotne dla oceny zdolności do finansowania nowych inwestycji przez poszczególne JST. Im wyższa wartość dodatniego wyniku operacyjnego netto, tym większe możliwości do finansowania wydatków majątkowych środkami własnymi (dochodami), bez konieczności pozyskiwania kredytów, pożyczek lub emisji obligacji. Ujemny wynik operacyjny netto oznacza, że analizowana JST nie posiada wystarczających środków własnych (dochodów) na spłatę zadłużenia. W tym przypadku

W analizowanym okresie najwyższym potencjałem finansowym charakteryzuje się Gmina Drawsko Pomorskie - łącznie 77,6 mln zł, z tego kwota wydatków majątkowych niepodzielonych na przedsięwzięcia wieloletnie wynosi blisko 55,6 mln zł. Z kolei zdolność do zaciągnięcia a następnie spłaty nieplanowanego w WPF długu wraz z kosztami obsługi oszacowano na poziomie 22,0 mln zł. Podobnie Powiat Drawski posiada znaczące możliwości realizacji nowych zadań inwestycyjnych, gdyż jego łączny potencjał finansowy wynosi 69,3 mln zł, z tego: kwota wydatków majątkowych niepodzielonych na przedsięwzięcia wieloletnie wynosi blisko 28,9 mln zł i zdolność do spłaty i obsługi nieplanowanego w WPF długu wynosi 40,4 mln zł. Najniższy potencjał finansowy do realizacji nowych projektów zidentyfikowano w gminach Brzeźno, Rąbino, Sławoborze, Świdwin, Radowo Małe. Łączny potencjał wskazanych gmin wynosi 24,6 mln zł, z tego: kwota niepodzielonych wydatków majątkowych to 8,3 mln zł, a zdolność do spłaty i obsługi nieplanowanego w WPF długu wynosi 16,3 mln zł. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w tych gminach okres WPF kończy się wcześniej niż końcowy rok przyjęty do analizy, czyli przed 2030. Zgodnie bowiem z ustawą o finansach publicznych, minimalny okres WPF obejmuje rok budżetowy i co najmniej trzy kolejne lata. Jest on bowiem uzależniony od realizacji przedsięwzięć wieloletnich i spłaty długu. Jest to informacja istotna dla dalszych decyzji związanych z realizacją zadań przez poszczególnych partnerów.

Łączny potencjał finansowy Partnerstwa w poszczególnych latach kształtuje się w sposób zaprezentowany w Tabeli 17.

Tabela nr 17 łączny potencjał finansowy Partnerstwa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej w latach 2024 – 2030

(w Wyszczególnienie	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Całkowity potencjał partnerstwa	54 983 354	55 728 806	69 244 489	73 906 367	78 244 642	82 806 359	82 412 737

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletnia-prognoza-finansowa6>.

Analizując poziom wyniku operacyjnego netto, należy zauważyć, że w przypadku wszystkich JST (poza Powiatem Drawskim) odnotowano ujemne wartości w 2023 r., a w przypadku gmin Czaplinek, Złocieniec, Świdwin, Dobra, Resko oraz Powiatu Łobeskiego zidentyfikowano ujemny planowany wynik operacyjny netto w pozostałych latach objętych WPF (Tabela 20). Tym samym należy zwrócić uwagę na potencjalne ryzyko związane z absorpcją środków zewnętrznych, a także środków pochodzących z finansowania dłużnego. Z tego względu zaleca się monitorowanie

dalsze zadłużanie się takiej jednostki może doprowadzić do powstania spirali zadłużenia, w której kolejne kredyty będą zaciągane na spłatę wcześniejszego zadłużenia a nie na działania inwestycyjne.

sytuacji finansowej w przyszłych latach z uwzględnieniem przyszłych skutków finansowych.

Przyjmując założenie, że Partnerstwo pozyska dofinansowanie do realizacji planowanych projektów na poziomie 85% oraz zaangażuje w maksymalnym stopniu posiadany potencjał finansowy, który będzie stanowił 15% finansowania projektów stwierdzono, że możliwe będzie zrealizowanie zadań na poziomie około 3,3 mld zł. (vide Tabela 18)

Tabela nr 18 Możliwości finansowania nowych projektów przy założeniu uzyskania dofinansowania (85%)

Potencjał finansowy (15%)	497 326 754
Dofinansowanie (85%)	2 818 184 940
Razem	3 315 511 694

Źródło: Opracowanie własne.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że co do zasady realizowane są projekty zarówno przy udziale dofinansowania zewnętrznego, a także zadania finansowane wyłącznie środkami własnymi. Ponadto w obecnej rzeczywistości gospodarczej koszt realizacji danego zadania/projektu niejednokrotnie przewyższa zaplanowany wcześniej wkład własny. Z tego względu przyjęto założenie, że posiadany wkład własny będzie stanowił źródła finansowania nie tylko zadań z dofinansowaniem zewnętrznym, ale także finansowanych wyłącznie środkami własnymi. Przyjęto zatem uśrednioną proporcję 60% - środki własne, 40% poziom dofinansowania na projekty finansowane z różnych źródeł. Stwierdzono więc, że możliwe będzie zrealizowanie zadań na poziomie około 828,9 mln zł. (vide Tabela 19)

Tabela nr 19 Możliwości finansowania nowych projektów z udziałem dofinansowania na łącznym poziomie 40%

Potencjał finansowy (60%)	497 326 754
Dofinansowanie (40%)	331 551 169
Razem	828 877 924

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowując należy zwrócić uwagę, że wszystkie analizowane JST posiadają możliwości realizacji nowych projektów, jednak możliwości te są zróżnicowane, co odzwierciedlone jest w projektach zgłoszonych przez JST na listę projektów priorytetowych Partnerstwa. Ponadto ostateczna decyzja o realizacji projektów będzie uzależniona od ich rzeczywistej wartości i powinna uwzględniać potencjał finansowy JST w poszczególnych latach zaktualizowany wg najbardziej aktualnej wiedzy. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że w wyniku podjęcia nowych WPF na 2024 r. (lub ich zmiany) możliwości finansowe, w tym zdolność do obsługi i spłaty nowego długu oraz kwota wydatków majątkowych niepodzielonych na przedsięwzięcia wieloletnie również ulegnie zmianie.

Tabela nr 20 Ramy finansowe dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej w latach 2024 – 2030 (w złotych)

Nazwa JST	Wartości	2023*	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
POWIAT DRAWSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 611 624	3 224 691	4 298 951	5 435 963	6 006 770	6 922 246	6 869 528	7 595 928	40 354 078
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	9 614 261	1 250 000	0	0	6 190 833	6 926 577	7 133 757	7 400 162	28 901 329
	Wynik operacyjny netto	1 259 626	6 667 258	7 072 676	7 176 031	6 190 833	6 926 577	7 133 757	7 400 162	48 567 294
CZAPLINEK	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 723 269	2 019 232	2 285 066	809 584	827 822	663 133	1 357 859	2 231 234	10 193 930
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 526 034	2 630	611 772	38 391	2 407 667	3 052 962	3 808 877	3 776 444	13 698 743
	Wynik operacyjny netto	-2 899 097	-782 870	-23 228	-41 609	407 667	1 052 962	1 808 877	2 776 444	5 198 243
DRAWSKO POMORSKIE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 847 620	3 302 861	3 364 761	1 058 898	1 614 966	2 804 070	4 302 453	5 517 323	21 965 330
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 232 208	1 670 755	781 895	11 100 000	10 660 000	9 617 000	11 300 000	10 500 000	55 629 650
	Wynik operacyjny netto	-7 349 512	500 000	3 450 000	6 050 000	7 610 000	8 067 000	10 100 000	10 300 000	46 077 000
KALISZ POMORSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 017 972	4 261 147	2 141 706	2 317 207	2 229 950	2 016 483	1 792 127	1 630 769	16 389 390
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 728 319	1 213 419	174 956	1 828 445	2 177 799	2 522 556	2 767 672	2 935 327	13 620 174
	Wynik operacyjny netto	-2 420 831	1 213 419	174 956	1 828 445	2 177 799	2 522 556	2 767 672	2 935 327	13 620 174
WIERZCHOWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 132 927	682 600	670 976	501 812	756 105	536 083	1 058 294	1 735 483	5 941 352
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 322 302	391 658	840 900	1 229 643	1 457 842	1 077 743	1 539 850	2 476 873	9 014 509
	Wynik operacyjny netto	-1 352 225	515 658	933 400	1 229 643	1 457 842	1 077 743	1 539 850	2 476 873	9 231 009
ZŁOCIENIEC	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	6 959 931	4 079 479	4 059 194	2 570 771	2 533 177	3 495 883	1 828 286	1 289 988	19 856 778
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 571 594	40 292	1 531 010	2 534 104	2 894 977	4 415 739	3 608 092	3 559 049	18 583 262
	Wynik operacyjny netto	-6 438 514	-155 703	1 182 887	2 185 981	2 546 854	4 067 616	3 521 061	3 559 049	16 907 745
POWIAT ŚWIDWIŃSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	4 869 572	4 257 257	3 979 635	3 630 469	3 636 241	3 600 201	3 817 172	4 049 461	26 970 436
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 486 146	0	904 928	2 544 182	4 512 856	6 450 560	8 171 804	9 901 302	32 485 632

	Wynik operacyjny netto	-2 294 560	1 751 687	786 928	2 426 182	4 394 856	6 332 560	8 053 804	9 783 302	33 529 319
ŚWIDWIN	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	4 969 022	4 637 755	2 208 694	3 775 226					10 621 675
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	9 117 375	0	1 300 000	1 869 891					3 169 891
	Wynik operacyjny netto	-917 627	396 175	462 806	1 869 891					2 728 872
BRZEŻNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 942 762	1 243 047	1 096 322	883 645	1 215 063				4 438 077
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 199 827	334 750	1 163 750	1 343 453	1 586 118				4 428 071
	Wynik operacyjny netto	-1 363 100	134 750	1 163 750	1 343 453	1 586 118				4 228 071
POŁCZYN-ZDRÓJ	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 640 321	2 784 000	3 046 530	777 400	1 943 500	2 082 000	768 350	1 799 500	13 201 280
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	6 368 171	1 492 053	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 500 000	2 000 000	2 000 000	13 992 053
	Wynik operacyjny netto	-2 089 178	2 300 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000	2 250 000	1 750 000	1 750 000	13 300 000
RĄBINO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	695 092	719 817	273 846	351 120	648 611				1 993 393
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 160 000	0	0	0	0				0
	Wynik operacyjny netto	-2 651 056	441 600	399 600	391 367	0				1 232 567
SŁAWOBORZE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 173 988	1 093 853	1 159 250	633 336					2 886 440
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	790 524	130 000	130 000	104 000					364 000
	Wynik operacyjny netto	-1 597 298	0	100 000	74 000					174 000
ŚWIDWIN	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 388 673	845 680	826 236	797 861	782 013				3 251 790
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 228 304	40 085	362 365	1 303 079	1 405 029				3 110 558
	Wynik operacyjny netto	-1 954 179	-80 415	362 365	1 303 079	1 405 029				2 990 058
POWIAT ŁOBESKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 964 676	2 850 681	3 608 168	3 357 190	2 358 390	1 915 120	1 536 400	811 420	16 437 369
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 985 839	1 000 000	0	2 550 000	1 000 000	2 600 000	2 000 000	1 750 000	10 900 000
	Wynik operacyjny netto	-8 682 315	2 817 144	-14 000	2 050 000	1 000 000	2 600 000	2 000 000	1 750 000	12 203 144
DOBRA	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 043 873	993 670	1 096 686	762 297	851 123	1 231 364	1 051 330	597 509	6 583 979
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	505 025	4 911 956	191 422	297 740	403 961	452 220	523 983	576 439	7 357 721

	Wynik operacyjny netto	-626 121	-8 044	191 422	297 740	403 961	452 220	523 983	576 439	2 437 721
ŁOBEZ	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 486 374	274 423	313 922	358 878	178 369	226 358	685 478	2 337 911	4 375 338
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	26 065 391	0	3 387 399	5 872 190	5 648 346	5 680 504	5 823 103	6 606 553	33 018 093
	Wynik operacyjny netto	-5 709 956	910 660	2 237 559	4 722 350	4 498 506	4 030 664	4 173 263	4 606 553	25 179 553
RADOWO MAŁE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 270 176	1 245 899	1 379 465	1 136 393					3 761 757
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 744 800	314	79 058	366 927					446 299
	Wynik operacyjny netto	-810 990	270 314	549 058	886 927					1 706 299
RESKO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	4 158 805	2 364 980	2 215 344	1 806 426	1 668 452	1 359 643	955 499	571 747	10 942 091
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 636 518	88 099	112 127	113 482	213 082	415 318	709 673	762 315	2 414 096
	Wynik operacyjny netto	-1 019 079	124 629	-1 343	12	349 612	551 848	709 673	762 315	2 496 746
WĘGORZYNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	816 902	836 273	1 272 773	831 402	1 200 506	2 780 879	3 490 550		10 412 383
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	13 498 742	700 000	2 859 700	2 353 086	2 896 800	2 900 000	3 906 222		15 615 808
	Wynik operacyjny netto	-4 959 539	382 400	84 700	953 086	1 522 800	2 500 000	3 506 222		8 949 208
Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu		58 713 577	41 717 344	39 297 525	31 795 876	28 451 057	29 633 463	29 513 327	30 168 273	230 576 866
Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych		100 781 380	13 266 010	16 431 281	37 448 612	45 455 310	48 611 179	53 293 033	52 244 464	266 749 888
Wynik operacyjny netto		-53 875 550	17 398 660	20 863 535	36 496 577	37 301 877	42 431 746	47 588 162	48 676 464	250 757 021

Spisy

Spis map

Mapa nr 1 Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej – lokalizacja na mapie województwa zachodniopomorskiego	11
Mapa nr 2 Infrastruktura transportowa województwa z wydzieleniem Strefy Centralnej.....	12
Mapa nr 3 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa	14
Mapa nr 4 Lokalizacja komunalnych instalacji do składania i przetwarzania odpadów	28
Mapa nr 5 Obszar Funkcjonalny Strefy Centralnej na tle rozkładu wielkościowego miast w województwie zachodniopomorskim	43

Spis rycin

Ryc. nr 1 Wskaźniki rozwoju społecznego w poszczególnych obszarach na początku i końcu badanego okresu.....	18
Ryc. nr 2 Liczba ludności Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej.....	20
Ryc. nr 3 Wskaźniki rozwoju gospodarczego na początku i końcu badanego okresu.	21
Ryc. nr 4 Różnica liczby mieszkańców w wieku 20- 24 i 60 -64.....	24
Ryc. nr 5 Wskaźniki rozwoju w obszarze środowiskowo-przestrzennym.....	25

Spis rysunków

Rysunek nr 1 Struktura celów OF Strefy Centralnej.....	48
--	----

Spis tabel

Tabela nr 1. Matryca celów strategicznych, problemów, potrzeb i potencjałów Partnerstwa	48
Tabela nr 2 Kluczowe kierunki działań Partnerstwa dla poszczególnych celów strategicznych.	52
Tabela nr 3 Lista projektów priorytetowych możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.....	58
Tabela nr 4 Lista projektów uzupełniających możliwych do sfinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 dedykowanych instrumentowi terytorialnemu ZIT.....	61
Tabela nr 5 Lista projektów możliwych do sfinansowania w ramach innych źródeł finansowych (poza instrumentem terytorialnym ZIT).	63
Tabela nr 6 Wiązka projektów nr 1: „Plan zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i poprawy jakości powietrza na obszarze Strefy Centralnej – opis powiązań między projektami.	64
Tabela nr 7 Wiązka projektów nr 2: „Plan zintegrowanego rozwoju szkolnictwa zawodowego w Strefie Centralnej”	65
Tabela nr 8 Wiązka projektów nr 3: „Plan rozwoju usług społecznych na obszarze Strefy Centralnej” – opis powiązań między projektami.	66
Tabela nr 9 Model struktury organizacyjnej Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej zarządzającego Strategią ZIT	69
Tabela nr 10 Schemat raportowania stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć priorytetowych w ZIT MOF Strefy Centralnej	77
Tabela nr 11 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 1 celu strategicznego.	80
Tabela nr 12 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 2 celu strategicznego.	80
Tabela nr 13 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 3 celu strategicznego.	80
Tabela nr 14 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 4 celu strategicznego.	81
Tabela nr 15 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 5 celu strategicznego.	81
Tabela nr 16 Wskaźniki rezultatu i wskaźniki produktu dla 6 celu strategicznego.	82
Tabela nr 17 Łączny potencjał finansowy Partnerstwa Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej w latach 2024 – 2030.....	90

Tabela nr 18	Możliwości finansowania nowych projektów przy założeniu uzyskania dofinansowania (85%)	91
Tabela nr 19	Możliwości finansowania nowych projektów z udziałem dofinansowania na łącznym poziomie 40%.....	91
Tabela nr 20	Ramy finansowe dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Strefy Centralnej w latach 2024 – 2030 (w złotych)	92

Spis załączników

- Załącznik nr 1** Katalog projektów/programów stanowiących integralną część strategii Partnerstwa Strefy Centralnej opracowanej w ramach programu Centrum Wsparcia Doradczego i przyjętej przez Radę Partnerstwa Strefy Centralnej w dniu 30 września 2021 roku.:
- Załącznik nr 2** Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Związku Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej.
- Załącznik nr 3** Studium wykonalności dla projektu : Zwiększenie dostępności komunikacyjnej i poprawa jakości usług transportu zbiorowego na obszarze Strefy Centralnej
- Załącznik nr 4** Warsztaty strategiczne dla partnerstw strefy centralnej i powiatu szczecineckiego
- Załącznik nr 5** Wyniki badań społecznych mieszkańców
- Załącznik nr 6** Wyniki badań społecznych uczniów
- Załącznik nr 7** Wyniki badań społecznych lokalnych liderów
- Załącznik nr 8** Raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

